

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.8.5.2025

Bożena Violetta Bielecka
Dyrektor Opery i Filharmonii
Podlaskiej – Europejskiego
Centrum Sztuki w Białymstoku
imienia Stanisława Moniuszki,
ul. Odeska 1, 15-406 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/072 Bezpieczeństwo w obiektach użyteczności publicznej
w województwach podlaskimi warmińsko-mazurskim

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Opera i Filharmonia Podlaska - Europejskie Centrum Sztuki w Białymstoku imienia Stanisława Moniuszki, ul. Odeska 1, 15-406 Białystok ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani prof. dr hab. Bożena Violetta Bielecka Dyrektor Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku imienia Stanisława Moniuszki od 3.11.2021 r. (akta kontroli str. 5)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie do realizacji zadań związanych z utrzymaniem i bezpiecznym użytkowaniem obiektów użyteczności publicznej. 2. Realizacja zadań w celu należytego utrzymania i bezpiecznego użytkowania obiektów użyteczności publicznej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 roku do zakończenia kontroli z uwzględnieniem zdarzeń i dokumentów wcześniejszych o ile miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	1. Agata Ciupa, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LBI/66/2025 z 5 czerwca 2025 r. 2. Beata Palinowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/55/2025 z 8 maja 2025 r. (akta kontroli str.1-4)

¹ Dalej: Opera lub OIFP.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA W OIFP podejmowano działania dla zapewnienia należytego utrzymania i bezpiecznego użytkowania obiektu użyteczności publicznej, jednak nie zawsze były one skuteczne i realizowane prawidłowo.

Uzasadnienie oceny ogólnej Opera była przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań związanych z utrzymaniem i bezpiecznym użytkowaniem swojego gmachu. Odpowiedzialni za pracę poszczególnych działów OIFP pracownicy posiadali przygotowanie zawodowe, umożliwiające wypełnianie obowiązków związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa obiektu użyteczności publicznej. Obowiązywały szczegółowe procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych, z którymi zapoznano pracowników Opery. Zespół pracowników przeszkolono pod kątem wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych niezbędnych do skutecznego postępowania w obliczu współczesnych zagrożeń dla życia i zdrowia oraz mienia, umiejętności radzenia sobie ze stresem wywołanym tym zagrożeniem czy też podjęciem skutecznych zachowań, pozwalających na przetrwanie ekstremalnych sytuacji do czasu podjęcia działań przez Policję i służby ratownicze. Naruszeniem obowiązków formalnych było niewpisanie budynku Opery do księgi wieczystej.

Obiekt poddawano kontrolom z zachowaniem ustawowo przewidzianych okresów. Wykonanie okresowych kontroli stanu technicznego obiektu powierzano osobom posiadającym stosowne uprawnienia. Terminowo, za wyjątkiem przeglądu wentylacji mechanicznej i systemu klimatyzacji, dokonywano przeglądów instalacji i urządzeń Opery. Obiekt wyposażono w wymagane urządzenia przeciwpożarowe, których sprawność potwierdzano podczas cyklicznie realizowanych przeglądów. Wyjątek stanowił system oddymiania, którego sprawność została zakwestionowana w grudniu 2024 roku w Okresowej analizie stanu BHP, a następnie w czerwcu 2025 roku podczas przeglądu systemu, co ostatecznie potwierdziła kontrola Komendy Miejskiej PSP w Białymstoku przeprowadzona w sierpniu 2025 roku na zlecenie NIK. Ostatnie praktyczne sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji obiektu przebiegło sprawnie i bez uwag, jednak podczas ww. kontroli PSP stwierdzono nieprawidłowości polegające na składowaniu materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji oraz w pomieszczeniach technicznych. Obiekt wyposażono we właściwie wyposażone apteczki i trzy sprawne defibrylatory. Opera, pomimo posiadania wielu udogodnień, nie była w pełni dostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa jednocześnie, że w związku z niestabilną sytuacją międzynarodową i obserwowanymi incydentami o charakterze zakłócającym typowe funkcjonowanie instytucji publicznych, niezbędne jest doprowadzenie do należytego stanu technicznego budynku, a następnie kontynuowanie działań nad jego utrzymaniem oraz bieżące aktualizowanie planów reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Przygotowanie do realizacji zadań związanych z utrzymaniem i bezpiecznym użytkowaniem obiektów użyteczności publicznej.
Opis stanu faktycznego	1.1. Zadania związane z zapewnieniem należytego utrzymania i bezpiecznego użytkowania obiektu użyteczności publicznej OIFP (stosownie do postanowień Regulaminu organizacyjnego⁵) wykonywali: • Dyrektor – która odpowiadała za całokształt działalności Opery; • zastępcę dyrektora (§ 3 Regulaminu) – współpracował z Dyrektorem w zakresie kierowania Operą oraz m.in. koordynował, kontrolował i organizował zadania i prace związane z administrowaniem obiektem, z działaniami związanymi z właściwą gospodarką i zabezpieczeniem mienia; zapewniał należyty stan bezpieczeństwa i higieny pracy oraz zabezpieczenia ppoż; • Dział Administracyjny, którym kierował kierownik administracyjny – podlegał mu zespół pracowników liczący 17 osób (główny informatyk i informatyk, dwóch specjalistów ds. administracyjnych, specjalista ds. energetyki, elektryk, automatyk, cztery osoby z obsługi sprzątającej, pięciu konserwatorów oraz kierowca – zaopatrzeniowiec), do zadań działu należało m.in.: – prowadzenie spraw administracyjnych Opery; – prowadzenie dokumentacji prawnej nieruchomości oraz dokumentacji techniczno-budowlanej budynku; – prowadzenie spraw związanych z ubezpieczeniem mienia Opery; – administrowanie obiektami i pomieszczeniami wynajmowanymi; – zapewnienie właściwych warunków pracy, troska o czystość i porządek w pomieszczeniach wokół obiektu Opery; – zarządzanie i utrzymywanie w stałej gotowości eksploatacyjnej maszyn, urządzeń, instalacji energetycznych, elektroenergetycznych, sanitarnych, wentylacji, klimatyzacji oraz automatyki; – dokonywanie konserwacji maszyn i urządzeń oraz dbałość o prawidłową ich eksploatację i obsługę; prowadzenie związanej z tym dokumentacji; – administrowanie siecią komputerową oraz serwerami; koordynowanie, nadzór nad wdrażaniem, modyfikacjami i funkcjonowaniem systemów komputerowych oraz

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Od 1 marca 2021 roku do końca marca 2023 roku obowiązywał Regulamin Organizacyjny wprowadzony zarządzeniem nr 23/2021 z dnia 24 lutego 2021 roku Dyrektora Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku imienia Stanisława Moniuszki, a od 1 kwietnia 2023 roku wprowadzono nowy regulamin, zarządzeniem nr 16/2023 z dnia 17 marca 2023 roku Dyrektora Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku imienia Stanisława Moniuszki. Postanowienia w sprawie kluczowych spraw objętych niniejszą kontrolą nie uległy zasadniczym zmianom, cytowane zapisy pochodzą z dokumentu obowiązującego w trakcie kontroli.

oprogramowania użytkowego; realizacja polityki bezpieczeństwa sieciowego; zarządzanie infrastrukturą teleinformatyczną;

- Służba BHP – stanowisko jednoosobowe, do zadań kierownika służby BHP (który współpracował i koordynował pracę zespołu ośmiu ratowników medycznych współpracujących z Operą na podstawie umów cywilnoprawnych) należało m.in.:
 - zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i higieny pracy w Operze, sporządzanie wszelkich analiz w tym zakresie,
 - prowadzenie spraw związanych z działalnością społecznej komisji warunków pracy i bezpieczeństwa ppoż, prowadzenie działalności profilaktycznej i organizacja szkoleń z zakresu ppoż,
 - organizowanie całokształtu prac związanych z obroną cywilną,
 - wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez podmiot i monitorowanie działalności Opery w tym zakresie, przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. (akta kontroli str. 6-79)

Osoby, którym powierzono zadania w zakresie utrzymania i bezpiecznego użytkowania obiektów użyteczności publicznej posiadały odpowiednie przygotowanie (wykształcenie, kursy, doświadczenie zawodowe), a mianowicie:

- kierownik działu administracyjnego – w okresie objętym kontrolą tę funkcję pełniły trzy osoby, posiadające wykształcenie wyższe adekwatne do zajmowanych stanowisk, działem kierowała osoba z wykształceniem technicznym (informatycznym) i 14-letnim doświadczeniem zawodowym;
- pracownicy działu administracyjnego posiadali adekwatne do pełnionych funkcji kompetencje zawodowe;
- kierownik Służb BHP – w Operze posiadał wykształcenie kierunkowe i szereg dodatkowych szkoleń i uprawnień z dziedziny bezpieczeństwa i higieny pracy; szkolenie inspektorów ochrony przeciwpożarowej; kurs w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- osoby współpracujące z Operą na podstawie umów cywilnoprawnych, w charakterze koordynatorów ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż., posiadały kompetencje⁶ do wykonywania powierzonych umowami zadań w zakresie koordynacji nadzoru i wykonaniu zabezpieczenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa pożarowego oraz pomocy przedmedycznej podczas organizowanych przez OIFP prób, spektakli, imprez, wydarzeń artystycznych, kontroli wewnętrznych oraz szkoleń z zakresu BHP i ppoż. Zadania jakie wykonywały te osoby wynikały z przepisów rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 września 2010 r. w sprawie bezpieczeństwa

⁶ Wynikające z przepisów ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych – tj. Dz.U. z 2025, poz. 339; w zakresie bhp uzyskane w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy – tj. Dz.U. z 2024, poz. 1327, wydanego na podstawie art. 237⁵ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy – tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 277.

i higieny pracy przy organizacji i realizacji widowisk⁷ oraz obejmowały m.in.:

- a. sprawdzenie drożności dróg ewakuacyjnych sceny i widowni przed próbą, spektaklem, imprezą lub wydarzeniem artystycznym,
- b. patrolowanie sceny, zaplecza sceny, dróg ewakuacyjnych dla widzów w czasie prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych,
- c. nadzór nad używaniem dymów scenicznych, otwartego ognia i efektów pirotechnicznych podczas prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych oraz jego właściwego zabezpieczenia,
- d. w przypadku zaistnienia zarzewia pożaru podjęcie działań gaśniczych przy wykorzystaniu sprzętu gaśniczego i hydrantów wewnętrznych znajdujących się na wyposażeniu OiFP,
- e. w przypadku stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia widzów, wykonawców lub innych osób uczestniczących w próbie, spektaklu, imprezie lub wydarzeniu artystycznym, niezwłocznie je przerywa i podejmuje działania w celu usunięcia zagrożenia, a także informuje widzów, wykonawców i pracowników technicznych o zaistniałej sytuacji oraz przewidywanym czasie trwania przerwy,
- f. podejmowanie decyzji o wznowieniu prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych po ustaniu powstałego zagrożenia,
- g. koordynowanie i nadzorowanie procedury i ewakuacji podczas prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych,
- h. sprawdzanie i monitorowanie systemu alarmów pożarowych oraz obsługę centrali sygnalizacji pożaru wspólnie z pracownikami ochrony,
- i. koordynowanie i nadzorowanie sterowania systemem kurtyn i bram przeciwpożarowych w przypadku ich uruchomienia,
- j. kontrolowanie przestrzegania zakazu palenia tytoniu na scenie i widowni oraz w miejscach do tego nie przeznaczonych,
- k. odpowiednie zabezpieczenie prac pożarowo niebezpiecznych,
- l. kontrolowanie rejonu prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych po ich zakończeniu,
- m. udzielanie pierwszej pomocy,
- n. wykonywanie innych czynności związanych z koordynacją nadzoru i wykonaniu zabezpieczenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa pożarowego oraz pierwszej pomocy, a określonych przez Koordynatora ds. BHP, ppoż, OC, tj. organizacją ruchu na drogach pożarowych wewnętrznych i zewnętrznych, obsługa widzów ze szczególnymi potrzebami.
(akta kontroli str.80-130, 917-919, 925-927)

1.2. Opera to największa instytucja artystyczna w północno-wschodniej Polsce i nowoczesne centrum kulturalne, instytucja kultury w Białymstoku, której organizatorami byli Minister właściwy do spraw kultury oraz Województwo Podlaskie. Budynek, w którym mieści się instytucja, to jedno z najnowocześniejszych centrów kulturalnych w Europie, oferujące przestrzeń

⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1814. Dalej: „rozporządzenie w sprawie bhp przy organizacji i realizacji widowisk”.

dla różnorodnych wydarzeń artystycznych. Od momentu powstania w 2012 roku przeznaczenie społeczno-gospodarcze obiektu nie było zmieniane.

Budynek OIFP to obiekt wielofunkcyjny, mieszczący w sobie centrum koncertowe wraz z salami koncertowo-kameralnymi oraz salami prób ansamblowych, orkiestry, chóru i zespołów, centra handlowo-usługowe, galerie sztuki, amfiteatr, zespoły pomieszczeń administracyjno-biurowych, szatnie i garderoby, przestrzenie i pomieszczenia techniczne oraz powierzchnie i przestrzenie rekreacyjne. Łączna powierzchnia pomieszczeń funkcjonalnych wynosiła 12.978,93 m², a kubatura całkowita obiektu wynosiła 108.868,84 m³. Budynek posiadał cztery kondygnacje nadziemne i dwie kondygnacje podziemne. Maksymalna liczba użytkowników mogących jednocześnie przebywać we wszystkich zespołach funkcjonalnych obiektu przyjęta w projekcie budowlanym wynosiła: 1028 widzów, 320 pracowników, w tym 250 aktorów, muzyków, śpiewaków, 20 osób administracji i 50 osób obsługi technicznej.

(akta kontroli str.131-136, 405, 569-580)

Opera była użytkownikiem wieczystym terenu (łącznie 42 działki), na których wybudowano jej gmach. Pozwolenie na użytkowanie budynku Opery wydał 12 września 2012 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego Powiatu Grodzkiego w Białymstoku. Pozwolenie to wydano inwestorowi – Zarządowi Województwa Podlaskiego. Zarząd Województwa uchwałą Nr 151/2176/2013 z dnia 26 marca 2013 r. przekazał Operze nakłady finansowe na budowę gmachu Opery i zakup pierwszego wyposażenia. Do czasu kontroli NIK, budynek OIFP nie był uwidoczniony w księdze wieczystej – co opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. W trakcie trwania kontroli NIK, 22 sierpnia 2025 r. Opera złożyła do Sądu Rejonowego w Białymstoku, IX Wydziału Ksiąg Wieczystych wniosek w tej sprawie. Od czasu oddania obiektu do użytkowania Opera władała i administrowała budynkiem. (akta kontroli str. 137-171, 176-212, 184-185, 1063-1064)

1.3. Opera zapewniła ochronę osób i mienia dla obiektu użyteczności publicznej. W okresie objętym kontrolą usługą całodobowej ochrony fizycznej obiektu, obsługi systemów i urządzeń zabezpieczenia technicznego Opery świadczyły dwie firmy, wyłonione na podstawie przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na usługę społeczną w trybie podstawowym, zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2019 roku Prawo zamówień publicznych⁸:

- w okresie od 22 grudnia 2021 r. do 21 grudnia 2023 r. na podstawie umowy nr DA.262.13.2021 r. z dnia 17 grudnia 2021 r. zawartej z Ekotrade Sp. z o.o.;
- w okresie od 22 grudnia 2023 r. do 21 grudnia 2025 r. na podstawie umowy nr ZP.262.27.2023 r. z dnia 01 grudnia 2023 r. zawartej z konsorcjum firm Jarhead Sp. z o.o. oraz Jarhead BIS Adam Zamierowski Sp. K.

(akta kontroli str.213-228, 285-290)

Oba podmioty wykonujące zleconą usługę ochrony posiadały aktualne koncesje Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia oraz polisę ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej. (akta kontroli str. 231-254, 291-300)

⁸ tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 1320 ze zm.

Zakres rzeczowy usług objętych zawartymi umowami dotyczył:

- Pełnienia ochrony fizycznej – obejmującej stałą obecność pracowników ochrony na strzeżonym obiekcie, w celu zapewnienia bezpieczeństwa osób i mienia znajdującego się na terenie strzeżonego obiektu, a tym samym zapobieganie włamaniom, kradzieżom czy dewastacjom mienia, rozbojom, itp.;
- Ochrony fizycznej obejmującej zwiększoną obecność pracowników ochrony podczas wydarzeń artystycznych na strzeżonym obiekcie;
- Obsługi systemu monitoringu CCTV, tj. monitorowaniu przez 24 godziny obiektu za pomocą kamer zewnętrznych i wewnętrznych;
- Bieżącej obsługi systemu przeciwpożarowego, polegającej na monitorowaniu stanu czujników i reagowaniu na ewentualne alarmy zgodnie ze Scenariuszem Pożarowym i Instrukcją Bezpieczeństwa Pożarowego;
- Obsługi systemu oddymiania i dźwiękowego systemu ostrzegania;
- Bieżącej obsługi systemu kontroli dostępu;
- Monitorowania sygnalizacji włamania i napadu systemu SSWiN;
- Kontroli ruchu osobowego i pojazdów mechanicznych, sprawdzaniu uprawnień do przebywania na terenie obiektu i zasadności pobytu, wydawaniu identyfikatorów zgodnie z odpowiednią instrukcją zatwierdzoną przez zamawiającego;
- Kontroli terenów zewnętrznych obiektu poprzez obchody pracownika ochrony oraz ich rejestrowanie;
- Prawidłowego zabezpieczenia przekazanych przez zamawiającego kluczy, ich wydawania i odbierania zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez zamawiającego;
- Odpowiedniego reagowania w przypadku wystąpienia awarii, uszkodzenia instalacji i urządzeń na obiekcie, sytuacji kryzysowej z jednoczesnym przekazaniem informacji Kierownikowi Działu Administracyjnego lub osobom przez niego upoważnionym drogą mailową lub na piśmie;
- Sporządzenia i przedstawienia do akceptacji Opery „Planu Ochrony Obiektu OiFP”, a po akceptacji wdrożenia go do stosowania;
- Prowadzenia dokumentacji opisanej w regulaminach i Instrukcjach obiektu;
- Zapewnienia stałej łączności poprzez mobilny sprzęt telekomunikacyjny, pomiędzy wszystkimi pracownikami ochrony;
- Brania udziału w czynnościach wyjaśniających i inwentaryzacyjnych w przypadku wystąpienia zdarzenia powodującego odpowiedzialność odszkodowawczą Zamawiającego;
- Zapewnienia grupy interwencyjnej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 października 2011 r. w sprawie zasad uzbrojenia specjalistycznych formacji ochronnych i warunków przechowywania oraz ewidencjonowania broni i amunicji⁹,
- Zapewnienia konwoju wartości pieniężnych poniżej jednej jednostki przeliczeniowej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 września 2010 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać ochrona wartości pieniężnych przechowywanych i transportowanych przez przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne¹⁰.

⁹ Dz.U. z 2015 r. poz. 992, ze zm.

¹⁰ Dz. U. z 2016 r., poz. 793.

1.4. Opera posiadała dokumentację dotyczącą organizacji i zasad stosowania środków ochrony elektronicznej. Zarządzeniem nr 34/2022 z dnia 21 kwietnia 2022 r.¹¹ wprowadzono:

- Politykę Bezpieczeństwa Informacji wraz z dokumentacją Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji¹²;
- Politykę Zarządzania Monitoringiem CCTV;
- Politykę Zarządzania Kartami Dostępu;
- Politykę Zarządzania i Gospodarowania Kluczami.

W § 5 ww. zarządzenia zobowiązano pracowników Opery oraz inne osoby zatrudnione w instytucji do zapoznania się z treścią wprowadzonych Polityk oraz do stosowania i przestrzegania ich zapisów. Treść Polityk znajdowała się na wewnętrznej stronie internetowej OIFP (Portal Wewnętrzny OIFP), a udostępnienie zarządzenia wraz z załącznikami powierzono osobie sprawującej funkcję Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

(akta kontroli str. 336-337)

- Polityka Bezpieczeństwa Informacji dotyczyła skutecznej ochrony aktywów informacyjnych organizacji. W ramach procedury kontroli dostępu do obszaru przetwarzania informacji wymieniono następujące zabezpieczenia: system monitoringu wizyjnego, drzwi z zamkami mechanicznymi i elektronicznymi (każda osoba objęta systemem kontroli dostępu w zakresie drzwi z zamkami elektronicznymi otrzymywała indywidualnie kartę dostępową, która w czasie jej użycia była rejestrowana), meble zamykane na klucze mechaniczne lub szyfr.

(akta kontroli str.338-350)

- Polityka Zarządzania Monitoringiem CCTV określała m.in.: zasady funkcjonowania systemu monitoringu wizyjnego obejmującego budynek i tereny przyległe położone w Białymstoku, reguły rejestracji i zapisu informacji oraz sposób ich zabezpieczenia; możliwości udostępnienia zgromadzonych danych o zdarzeniach. Za prawidłowe funkcjonowanie systemu oraz prawidłowe i bezpieczne przetwarzanie danych zapisanych na rejestratorach systemu oraz nadzór na jego funkcjonowaniu odpowiedzialny był Dział informatyki. System Monitoringu Wizyjnego CCTV składał się z kamer rejestrujących zdarzenia wewnątrz i na zewnątrz budynku w rozdzielczości umożliwiającej identyfikację osób, urządzenia rejestrującego i zapisującego obraz na nośniku fizycznym, monitorów pozwalających na podgląd rejestrowanych zdarzeń, stanowiska obserwacji dla służb ochrony. Systemem objęto bramy wjazdowe, teren wokół posesji budynku, wejścia i wyjścia, ciągi komunikacyjne, recepcję, przestrzeń publiczną oraz pomieszczenia specjalne o ograniczonym dostępie, takie jak: kasa biletowa, sceny i podscenia, pomieszczenia ochrony i serwerownia. Rejestratory wraz z monitorami służącymi do podglądu znajdowały się w pomieszczeniach Opery o ograniczonym dostępie, do których dostęp mają tylko upoważnione osoby. Dostęp do obrazu i zapisu z systemu monitoringu mieli upoważnieni

¹¹ Zarządzenie Dyrektora Opery w sprawie wprowadzenia Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji w Operze i Filharmonii Podlaskiej – Europejskim Centrum Sztuki w Białymstoku imienia Stanisława Moniuszki (weszło w życie z dniem podpisania i nie było dotychczas aktualizowane).

¹² Dalej: SZBI.

pracownicy Opery, w tym: dyrektor, zastępca dyrektora, kierownik działu administracyjnego, kierownik służby BHP, informatycy, pracownicy ochrony (wyłącznie wizja w czasie rzeczywistym) oraz radca prawny. Za zgodą dyrektora zapis z monitoringu mógł być udostępniony innym podmiotom. System funkcjonował całodobowo, a rejestracji i zapisaniu na nośniku fizycznym podlegała tylko obraz (wizja) z kamer systemu. Okres przechowywania nagrań wynosił maksymalnie 3 miesiące od daty nagrania, a następnie dane ulegały usunięciu poprzez nadpisanie danych na urządzeniu rejestrującym obraz. Zapis z systemu mógł być udostępniony, jedynie na wniosek, uprawnionym organom w zakresie prowadzenia przez nie czynności prawnych, np. Policji, Straży Miejskiej, sądom, prokuraturze oraz podmiotom współpracującym z Operą na ściśle określonych zasadach. OIFP jako pracodawca wywiązała się z obowiązków wynikających z art. 22² Kodeksu Pracy. Poza odniesieniem w regulaminie pracy, pracownicy Opery poświadczali fakt zapoznania się z celem, zakresem i sposobem zastosowania monitoringu podpisując stosowny dokument, który jest zamieszczany w aktach osobowych pracownika. (akta kontroli str. 351-362, 564-568)

- Polityka Zarządzania Kartami Dostępu zawiera zasady wydawania i użytkowania kart dostępowych, zabezpieczenia pomieszczeń oraz zakres odpowiedzialności osób użytkujących karty dostępowe. Za zarządzanie kartami dostępu, wydawanie dyspozycji dotyczących zmiany konfiguracji systemu kontroli dostępu i przeprowadzanie inwentaryzacji kart dostępowych odpowiedzialny był Dział Administracyjny. Karty dostępowe wydawane były w Dziale Informatyki, który określał w systemie poziom dostępu, okres ważności na podstawie wniosku oraz prowadził ewidencję zaprogramowanych kart dostępowych. (akta kontroli str.363-368)
- Polityka Zarządzania i Gospodarowania Kluczami zawierała zasady przechowywania, ewidencji, wydawania i użytkowania kluczy, zabezpieczania pomieszczeń oraz zakres odpowiedzialności osób użytkujących klucze. Polityka ta łącznie z Polityką Zarządzania Kartami Dostępu stanowiła zasady dostępności oraz bezpieczeństwa pomieszczeń w budynku Opery. Klucze znajdują się przy recepcji, są przechowywane w metalowej szafce oraz Dyspozytorze Kluczy. Pracownikiem odpowiedzialnym za zarządzanie i gospodarowanie kluczami był Kierownik Działu Administracyjnego, bądź osoba go zastępująca w przypadku nieobecności. Raz do roku Dział Administracyjny przeprowadzał inwentaryzację kluczy znajdujących się w Depozytorze Kluczy oraz w szafce kluczy zlokalizowanych przy recepcji oraz kluczy udostępnionych pracownikom. Klucze były zdawane po zakończeniu pracy do Depozytora Kluczy lub na recepcji pracownikowi ochrony, który ten fakt potwierdzał w Księżce kluczy. Wynoszenie kluczy poza budynek Opery było zabronione. W Polityce zawarto też szczegółowe regulacje dotyczące zasad udostępniania kluczy, postępowania w przypadkach zgubienia, zniszczenia lub zaboru klucza. (akta kontroli str. 369-393)

1.5. Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego¹³ została wprowadzona zarządzeniem nr 21/2021 roku z dnia 15 lutego 2021 r. Dyrektora OIFP w sprawie stosowania Instrukcji Bezpieczeństwa Pożarowego. Wszyscy pracownicy Opery

¹³ Dalej: możliwy skrót „IBP”.

zostali zobowiązani do zapoznania się z jej treścią i przestrzegania zawartych w niej postanowień. (akta kontroli str.396)

Obowiązująca IBP, stanowiąca aktualizację opracowanej w 2012 roku instrukcji, opracowana została w formie tekstu jednolitego przez osobę uprawnioną, tj. PHU „NTB” Technika-Bezpieczeństwo J.J., w oparciu o obowiązujące przepisy prawa i wytyczne w zakresie ochrony przeciwpożarowej. IBP składa się z części opisowej obejmującej: 1] Postanowienia ogólne; 2] Ogólne dane i informacje o budynku; 3] Warunki ochrony przeciwpożarowej wynikające z przeznaczenia, ze sposobu użytkowania i warunków technicznych obiektu; 4] Warunki i organizację ewakuacji ludzi oraz praktyczne sposoby ich sprawdzania; 5] Wyposażenie w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice oraz sposoby poddawania ich przeglądowi technicznemu i czynnościom konserwacyjnym; 6] Potencjalne źródła powstania pożaru i drogi jego rozprzestrzeniania; 7] Zasady zapobiegania i rozprzestrzeniania się pożaru; 8] Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru i innego zagrożenia; 9] Sposób wykonywania prac niosących ryzyko powstania pożaru; 10] Warunki i organizację ewakuacji ludzi oraz praktyczne sposoby ich sprawdzania; 11] Sposoby zapoznania użytkowników obiektu z przepisami przeciwpożarowymi oraz treścią przedmiotowej instrukcji; 12] Zadania i obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej dla osób będących ich stałymi użytkownikami; 13] Opis algorytmów sterowań dla głównych stref pożarowych w budynku, z załączników (nr 1-7) oraz części rysunkowej (rys. nr 1-10) zawierającej projekt zagospodarowania terenu oraz rzuty poszczególnych poziomów obiektu.

(akta kontroli str.394-433)

Pracownicy Opery byli zobowiązani do poświadczenia faktu zapoznania się z IBP, poprzez podpisanie oświadczenia, które podlegało zamieszczeniu w aktach osobowych pracownika (ogłędziny dokonane na próbie 30 akt osobowych pracowników Opery wykazały dopełnienie tego obowiązku). Ponadto w czasie szkoleń wstępnych i okresowych z zakresu BHP i ppoż. prowadzone są zajęcia teoretyczne i praktyczne, które miały na celu uświadomienie występujących zagrożeń pożarowych. (akta kontroli str. 564-568, 902-908)

Stosownie do postanowień § 6 ust. 9 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁴, IBP była przechowywana w trzech miejscach, tj. w pomieszczeniu ochrony (tzw. centralna dyspozytornia, w której znajduje się pogląd do wszystkich kamer) na parterze części administracyjnej obiektu, u kierownika służb BHP w pomieszczeniu zajmowanym przez koordynatorów ds. nadzoru zabezpieczenia BHP i ppoż. zlokalizowanym również na parterze obiektu oraz w Dziale Kadr.

(akta kontroli str.955-961)

Opera posiadała Scenariusz Pożarowy¹⁵, dokument który określa scenariusz rozwoju zdarzeń w czasie pożaru oraz matrycę operacyjną określającą stany pracy poszczególnych instalacji i urządzeń ochrony przeciwpożarowej

¹⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 822. Dalej: „rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej”.

¹⁵ Stanowiący część Instrukcji Bezpieczeństwa Pożarowego.

w zależności od rodzaju alarmu pożarowego (I i II stopnia). Celem opracowania scenariusza był dobór urządzeń przeciwpożarowych w budynku, dostosowany do wymagań ochrony przeciwpożarowej oraz zaplanowanie sposobu ich działania i zasad współdziałania na wypadek pożaru. Określone w nim zadania do realizacji wg poszczególnych stopni alarmu określał System Sygnalizacji Pożaru (SSP). Dokument zawierał m.in. : warunki techniczno-budowlane w zakresie wymagań ochrony przeciwpożarowej, warunki ewakuacji, opisy materiałów wykończeniowych wnętrz i wyposażenia stałego, przeciwpożarowych instalacji i urządzeń, instalacji elektroenergetycznych oraz scenariusze rozwoju zdarzeń w czasie pożaru według stref pożarowych w budynku (opis algorytmów sterowań wraz z operacyjną matrycą sterowań systemami i urządzeniami przeciwpożarowymi. (akta kontroli str. 434- 529)

W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa Plany Ochrony Obiektu, opracowane – stosownie do zobowiązań wynikających z zawartych umów – przez firmy świadczące usługę ochrony obiektu Opery.

Do 21 grudnia 2023 r. obowiązywał Plan ochrony obiektu z 1 czerwca 2021 r. firmy „Ekotrade” Sp. z o.o. , który zawierał: 1] Charakterystykę obiektu; 2] Ocenę stanu potencjalnych zagrożeń i aktualnego stanu bezpieczeństwa; 3] Ocenę aktualnego stanu ochrony jednostki; 4] Dane dotyczące podmiotu i sposobu realizacji ochrony; 5] Dane dotyczące rodzaju zabezpieczeń technicznych; 6] Zasady organizacji i wykonywania ochrony OIFP oraz osiem załączników dotyczących m.in.: procedury postępowania w razie wystąpienia szkody, instrukcji postępowania w przypadku włamania do obiektu, groźby podłożenia ładunku wybuchowego, na wypadek zagrożenia atakiem terrorystycznym oraz postępowania w przypadku powodzi, huraganu, wyładowań atmosferycznych, awarii i pożarów. (akta kontroli str.255-284)

Od 22 grudnia 2023 r. obowiązywał Plan ochrony obiektu opracowany przez firmę „Jarhead” Sp. z o.o., zatwierdzony przez p.o. zastępcę dyrektora Opery 19 grudnia 2023 r. Dokument obejmował m.in.: analizę stanu potencjalnych zagrożeń; zasady organizacji i wykonywania ochrony fizycznej obiektu, algorytmy postępowania w przypadku zagrożeń (przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz przestępczość rozbójnicza, przestępstwa przeciwko mieniu, podłożenie niebezpiecznego ładunku i ładunki niebezpieczne w przesyłkach łącznie ze wskazówkami do prowadzenia rozmowy telefonicznej, zagrożeń pożarem, zalaniem, katastrofą budowlaną). (akta kontroli str. 315-335)

Pomimo, że Opera nie była obiektem infrastruktury krytycznej, zarządzeniem nr 53/2023 z dnia 17 października 2023 r. Dyrektor Opery wprowadziła procedury realizacji przedsięwzięć w ramach obrony cywilnej w sytuacji podnoszenia gotowości obronnej państwa dla OIFP. Wśród nich znalazły się: 1] Procedura alarmowania i ostrzegania pracowników Opery w przypadku zagrożenia zewnętrznego; 2] Procedura przygotowania doraźnego ukrycia w OIFP, zawierająca m.in. szczegółowe informacje o rodzajach sygnałów ostrzegawczych i alarmowych, informacje o sekwencji czynności do wykonania przez dyrekcję, poszczególnych kierowników i służby ochrony, zalecenia dla osób przebywających w doraźnym ukryciu itp. Informację o przygotowaniu się do uruchomienia procedur obrony cywilnej pracownikom Opery, zgodnie z przepisami zarządzenia, przekazują zastępcy dyrektora oraz kierownicy komórek organizacyjnych Opery. Zarządzenie to nie było dotychczas aktualizowane. (akta kontroli str. 505-519)

W trakcie trwania kontroli NIK, w dniu 23 lipca 2025 r. Dyrektor Opery wydała zarządzenie nr 32/2025 w sprawie wprowadzenia procedur realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych oraz postępowań w sytuacji zagrożenia terrorystycznego dla OIFP. Zarządzeniem tym wprowadzono procedury realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych. Zgodnie z zarządzeniem informację o wprowadzeniu stopnia alarmowego przekazują pracownikom Opery zastępcy dyrektora oraz kierownicy komórek organizacyjnych OIFP, a wszystkich pracowników zobowiązano do przestrzegania procedur realizacji przedsięwzięć oraz ścisłego wykonywania zadań w ramach poszczególnych stopni alarmowych. W załącznikach do tego zarządzenia określono moduły zadaniowe do realizacji w ramach poszczególnych stopni alarmowych, wzory informacji o wprowadzeniu poszczególnych stopni alarmowych, instrukcje działań zapobiegawczych na wypadek zagrożenia terrorystycznego, wzory procedur postępowania w sytuacji zaistnienia zdarzeń terrorystycznych.

Analiza wszystkich ww. zarządzeń, planów i instrukcji nie wykazała, aby dokumenty te kolidowały ze sobą, bądź zawierały w swojej treści rozbieżności bądź sprzeczności. (akta kontroli str. 520-563)

Stałej analizy i oceny obowiązujących procedur wynikających z obowiązujących zewnętrznych i wewnętrznych aktów prawnych dokonywał w OIFP główny specjalista ds. BHP, ppoż. i OC wraz z koordynatorami ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż. W ramach codziennych działań związanych z bezpieczną eksploatacją obiektów technicznych osoby te prowadziły monitoring nad systemem ochrony przeciwpożarowej, nadzór nad bezpiecznymi i higienicznymi warunkami pracy oraz zabezpieczały organizację i realizację wydarzeń artystycznych. (akta kontroli str. 904)

1.6. W OIFP zapewniono, aby z procedurami zawartymi w ww. dokumentacjach (zarządzeniach, instrukcjach, procedurach) zapoznano pracowników i współpracowników Opery. O istniejącym ryzyku zawodowym na stanowisku pracy pracownicy byli informowani podczas przyjęcia do pracy. Przed podpisaniem umowy otrzymywali do zapoznania się i podpisu „Ocenę Ryzyka Zawodowego”, „Instrukcję Bezpieczeństwa Pożarowego” oraz dostępne instrukcje BHP i ppoż. Ponadto w czasie szkoleń wstępnych i okresowych

z zakresu BHP i ppoż. prowadzono zajęcia teoretyczne i praktyczne, które miały na celu uświadomienie występujących zagrożeń. W pozostałych sytuacjach, zgodnie z regulaminem organizacyjnym - kierownicy działów odpowiedzialni są za obszary własne, które koordynowali z ochroną i Służbą BHP.

Pracownicy i współpracownicy OiFP zapoznawani byli z zasadami udzielenia pierwszej pomocy podczas zatrudnienia, w ramach szkoleń wstępnych i okresowych BHP. Zapoznanie się wszystkich pracowników z zagadnieniami z zakresu pierwszej pomocy odbywało się na poziomie teoretycznym, tj. szkolenie stacjonarne lub zdalne, które kończyło się egzaminem oraz stacjonarnym szkoleniem praktycznym z wykorzystaniem fantomów, apteczek/toreb medycznych oraz szkoleniowego defibrylatora. Każde szkolenie zakończone było rekonesansem szkoleniowym, który obejmował cały obiekt i polegał na wskazaniu infrastruktury krytycznej, praw i obowiązków pracowników i współpracowników w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz pierwszej pomocy - gdzie wskazywane były miejsca udzielania pierwszej pomocy, usytuowania apteczek, defibrylatorów oraz list kontaktowych do ratowników.

Oględziny akt osobowych losowo wybranych 30 pracowników Opery, spośród 290 osób zatrudnionych (według stanu na dzień 7 sierpnia 2025 r.) wykazały, że we wszystkich aktach osobowych znajdowały się dokumenty potwierdzające fakt zapoznania się pracowników: 1] z treścią IBP OiFP; 2] z klauzulą informacyjną, w związku z przetwarzaniem danych osobowych osoby, której dane dotyczą, w systemie bezpieczeństwa OiFP, w skład którego wchodzi system elektronicznej kontroli dostępu i monitoringu wizyjnego, prowadzony przez Operę. Ponadto informacje o wprowadzeniu wszelkich uregulowań i zarządzeń Dyrekcji OiFP udostępniane są wszystkim pracownikom mailowo oraz na wewnętrznej stronie intranetowej OiFP, np. tak udostępniono wprowadzone 23 lipca br. zarządzenie nr 32/2025 z zakresu bezpieczeństwa oraz likwidacji zagrożeń.

(akta kontroli str. 564-568, 902-906)

W okresie od 22 listopada do 7 grudnia 2022 r. pracownicy Opery (w sumie 280 osób – w podziale na grupy) odbyli szkolenie zorganizowane przez Komendę Wojewódzką Policji w Białymstoku. Szczegółowy program szkolenia zawierał wszystkie elementy wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych niezbędnych do skutecznego postępowania w obliczu współczesnych zagrożeń dla życia i zdrowia oraz mienia, umiejętności radzenia sobie ze stresem wywołanym tym zagrożeniem, czy też podjęciem skutecznych zachowań pozwalających na przetrwanie ekstremalnych sytuacji do czasu podjęcia działań przez Policję i inne służby ratownicze. Zawierał między innymi nw. szczegółowe zagadnienia teoretyczne, stanowiące ok. 40% czasu szkolenia, w podziale na bloki tematyczne:

1. Rozwinięcie pojęć definiujących sytuacje kryzysowe, ich rozpoznawanie i analiza.
2. Zachowania osób biorących udział w sytuacji kryzysowej zarówno sprawców czynów przestępczych, jak i ofiar – podstawy zachowań psychologicznych.
3. Obszary i kierunki nasilających się współczesnych zagrożeń, w tym terroryzm (zagrożenie bombowe, przesyłka niewiadomego pochodzenia, aktywny

zabójca) – uwarunkowania prawne i podstawy definicyjne oraz wynikające z tych zagrożeń procedury postępowania.

4. Podjęcie działań przez służby ochronne oraz pracowników obiektu w przypadku wystąpienia zagrożenia – podział ról – sposób postępowania wobec zachowań przestępczych, zmierzający do "przetrvania".
5. Rola służb odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo publiczne w zakresie reakcji na zachowania przestępcze w stosunku do obiektów placówek kulturalnych – współpraca, reakcja i taktyka działania.

Zagadnienia praktyczne w formie ćwiczeń symulacyjnych, stanowiące ok. 60% czasu szkolenia dotyczyły poznania i doskonalenia umiejętności opanowania emocji i zachowań impulsywnych w sytuacji zagrożenia (aktywny zabójca, postępowanie w przypadku stania się zakładnikiem, postępowanie w obliczu zagrożeń bombowych, w tym pożaru oraz masowej paniki). Ponadto raz na dwa lata odbywały się próby ewakuacji pracowników z obiektu, które organizowane są przez OiFP pod nadzorem Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku. (akta kontroli str. 907-908)

1.7. Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego, stosownie do obowiązku wynikającego z § 6 pkt 7 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej, była aktualizowana co najmniej raz na dwa lata. Według Karty aktualizacji IBP główny specjalista ds. BHP i inspektor ochrony przeciwpożarowej¹⁶ dokonał aktualizacji instrukcji: 1] 15 lutego 2023 r. nie wprowadzając zmian w dokumencie; 2] 14 lutego 2025 r. wprowadzając uzupełnienia w zakresie „Zadań koordynatorów ewakuacji budynku” w pkt 8.4. instrukcji. Pozostałe dokumenty zawierające procedury związane z ochroną obiektu nie były aktualizowane.

(akta kontroli str.430-433)

1.8. Analiza i ocena obowiązujących procedur związanych z bezpiecznym użytkowaniem obiektu OiFP dokonywana była przez:

- głównego specjalistę ds. BHP, ppoż. i OC wraz z koordynatorami ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż., którzy w ramach codziennych działań związanych z bezpieczną eksploatacją obiektów technicznych realizowali monitoring nad systemem ochrony przeciwpożarowej, nadzór nad bezpiecznymi i higienicznymi warunkami pracy oraz zabezpieczeniem organizacji i realizacji wydarzeń artystycznych;
- inspektora ochrony danych z udziałem kierownictwa Opery (dyrektor i wicedyrektor), w dniu 30 czerwca 2025 r. odbył się planowany przegląd systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji w OiFP, uwag nie wniesiono.

W okresie objętym kontrolą zaistniały incydenty, w toku których zastosowano obowiązujące procedury wewnętrzne, w efekcie których wezwano Policję, np.:

- w 2022 roku widzowie odmówili założenia maseczek w związku z trwającym wydarzeniem, wezwano Policję, która wyprowadziła widzów,
- w 2023 roku widz, który wykupił bilet na bajkę dla dzieci, przekazując swój plecak do szatni poinformował że w bagażu posiada broń palną, wezwano Policję, która podjęła interwencję,

¹⁶ tj. osoba posiadająca stosowne uprawnienia - przeszkolony inspektor ochrony przeciwpożarowej

- w 2024 roku doszło do bójki pomiędzy dwoma widzami, wezwano Policję, która podjęła interwencję.

Analiza tych incydentów wykorzystana została podczas opracowania procedur realizacji przedsięwzięć w ramach poszczególnych stopni alarmowych oraz postępowań w sytuacji zagrożenia terrorystycznego dla OIFP, wprowadzonych zarządzeniem Dyrektora nr 32/2025. (akta kontroli str.907- 908, 1037-1038)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Do czasu kontroli NIK, dyrektorzy OIFP nie zapewnili, aby gmach OIFP przy ul. Odeskiej 1 w Białymstoku – znajdujący się na gruncie oddanym w użytkowanie wieczyste i stanowiący odrębny od gruntu przedmiot własności – został ujawniony w księdze wieczystej nr B11 B/00140173/4 obejmującej nieruchomości, którymi włada Opera. Dopiero 22 sierpnia 2025 r., w trakcie kontroli NIK, Opera po 13 latach władania obiektem, złożyła do Sądu Rejonowego w Białymstoku, IX Wydziału Ksiąg Wieczystych wniosek w tej sprawie. (akta kontroli str. 172-185)

Zgodnie z art. 235 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny¹⁷ budynki wzniesione na gruncie Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, stanowią własność użytkownika wieczystego. Zgodnie zaś z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece¹⁸ właściciel nieruchomości jest obowiązany do niezwłocznego złożenia wniosku o ujawnienie swego prawa w księdze wieczystej.

Dyrektor Opery wyjaśniając przyczyny tak późnego złożenia wniosku o wpis stwierdziła „*Nie mieliśmy wiedzy, że te kwestie nie zostały uregulowane po wybudowaniu budynku Opery*” (akta kontroli str. 1053)

OCENA CZĄSTKOWA

Opera była przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań związanych z utrzymaniem i bezpiecznym użytkowaniem gmachu. Odpowiedzialni za pracę poszczególnych Działów OIFP pracownicy posiadali przygotowanie zawodowe, umożliwiające wypełnianie obowiązków związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa obiektu użyteczności publicznej. Obowiązywały szczegółowe procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych, z którymi zapoznano pracowników Opery. Zespół przeszkolono pod kątem wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych niezbędnych do skutecznego postępowania w obliczu współczesnych zagrożeń dla życia i zdrowia oraz mienia, umiejętności radzenia sobie ze stresem wywołanym tym zagrożeniem czy też podjęciem skutecznych zachowań, pozwalających na przetrwanie ekstremalnych sytuacji do czasu podjęcia działań przez Policję i inne służby ratownicze. Naruszeniem rzetelności działania w zakresie obowiązków formalnych było niewpisanie budynku Opery do księgi wieczystej.

¹⁷ Dz.U. z 2025 r. poz. 1071, ze zm. Dalej: Kc

¹⁸ Dz.U. z 2025 r. poz. 341

2. Realizacja zadań w celu zapewnienia utrzymania i bezpieczeństwa obiektów użyteczności publicznej.

Opis stanu
faktycznego

2.1. Opera prowadziła książkę obiektu budowlanego w wersji papierowej oraz dysponowała protokołami z kontroli okresowych dotyczących sprawdzenia stanu technicznego obiektu (pięcioletnim oraz okresowymi wykonywanymi dwa razy do roku), protokołami z przeglądu pięcioletniego stacji X-1934 i instalacji elektrycznej wraz z pomiarami w budynku Opery oraz protokołami z cyklicznie wykonywanych przeglądów i serwisów zainstalowanych w gmachu urzędów. Dla wszystkich urządzeń transportu bliskiego i innych objętych dozorem technicznym (dźwigi do transportu osób i towarów – siedem szt., suwnice – dwie szt. i zbiorniki – 11 szt.) prowadzono księgi rewizyjne i dzienniki konserwacji.

(akta kontroli str. 689, 672-681)

2.2. W okresie objętym kontrolą budynek OIFP poddawano następującym kontrolom z zachowaniem ustawowo przewidzianych okresów:

- ogólnobudowlany przegląd pięcioletni budynku Opery (art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane¹⁹) - budowlany i sanitarny – wykonano ostatnio 26 maja 2022 r.;
- ogólnobudowlane przeglądy jednoroczne budynku Opery (art. 62 ust. 1 pkt 3 Prawo budowlane – dokonywane dwa razy do roku) – budowlane i sanitarne – w okresie objętym kontrolą wykonano w dniach: 26 maja 2022 r. i 24 listopada 2022 r.; 22 maja 2023 r. i 16 listopada 2023 r.; 8 kwietnia 2024 r. i 17 października 2024 r. oraz 2 kwietnia 2025 r.

Na zlecenie Opery przeglądów dokonywał rzeczoznawca budowlany, wpisany do Centralnego Rejestru Rzeczoznawców Budowlanych pod poz. 45/01/R, posiadający uprawnienia budowlane nr BŁ/117/88 oraz uprawnienia sanitarne nr BŁ/103/93. Wyniki wszystkich ww. przeglądów konsumowano wnioskiem „*stan dobry, nie stwierdzono uszkodzeń budynku mających wpływ na nośność i bezpieczeństwo konstrukcji*”. W protokołach z ww. przeglądów zawierano zalecenia kwalifikowane według stopnia pilności wykonania²⁰. Wśród tych zaleceń w przeważającej mierze, poza jednym przypadkiem, znajdowały się zalecenia wykonania prac o 2 i 3 stopniu pilności – dotyczące m.in. naprawy uszkodzonych stopni schodów, likwidacji przyczyn zacieków, naprawy tynków, spękanej posadzki z kostki, sprawdzenia mechanicznego połączeń spawanych i skręcanych konstrukcji stalowej zadaszenia. Zalecenia te zrealizowano (przełożenie lokalnie zapadniętych kostek betonowych), częściowo zrealizowano (naprawa uszkodzonych stopni schodów) bądź zaplanowano do realizacji we wskazanej perspektywie czasowej (np. likwidacja przyczyny przecieków i naprawienie tynków z malowaniem do czasu następnego przeglądu pięcioletniego w 2027 roku).

Pięcioletni przegląd dotyczący wszelkich instalacji elektrycznych wykonany został 22 lipca 2022 r. przez osoby z uprawnieniami elektrycznymi BŁ152/02, nr 044D/88/2021, nr 0444E/87/2021, BŁ/141/89 U.W. B-stok., nr 044D/86/2021

¹⁹ Dz. U. z 2025 r. poz. 418. Dalej: „Prawo budowlane”.

²⁰ Skala 3 stopniowa: 1 stopień pilności - roboty do wykonania w pierwszej kolejności; 2 stopień pilności roboty do wykonania do następnej kontroli obiektu; 3 stopień pilności roboty zalecane do wykonania do następnego przeglądu pięcioletniego.

i 044E/85/2021. Nie sformułowano żadnych uwag i zaleceń pokontrolnych, a stan urządzeń określono jako bardzo dobry. (akta kontroli str.667-678)

Szczegółowa analiza ksiąg rewizyjnych 35% użytkowanych w OIFP urządzeń objętych dozorem Urzędu Dozoru Technicznego (tj. siedmiu urządzeń transportu bliskiego - windy) wykazała, że wszystkie posiadają aktualne zezwolenia na eksploatację (wydawane na czas określony —na rok), które wydane zostały w formie decyzji administracyjnej. W protokołach z wykonania czynności dozoru technicznego zawarto standardowe zalecenie dotyczące przypomnienia o konieczności rejestrowania przebiegu eksploatacji (historii użytkowania urządzeń technicznych) oraz monitorowania stopnia wykorzystania ресурсu urządzenia (ustalonego okresu zdolności użytkowej urządzenia i stanu technicznego). (akta kontroli str. 679 - 681)

W okresie objętym kontrolą, do czasu niniejszej kontroli NIK, nie było w Operze kontroli Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. W trakcie trwania niniejszej kontroli, działając na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, Dyrektor Delegatury NIK w Białymstoku zlecił Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego Powiatu Grodzkiego w Białymstoku²¹ przeprowadzenie kontroli doraźnej, w zakresie realizacji obowiązków wynikających z art. 60a-64 Prawa budowlanego. Kontrola PINB przeprowadzona została w dniach 21-31 lipca 2025 r., w jej efekcie nie wniesiono uwag do okresowych przeglądów elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu. Stwierdzono jednak następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnego protokołu z okresowej kontroli wentylacji mechanicznej;
- brak aktualnego protokołu z okresowej kontroli w zakresie systemu klimatyzacji, o której mowa w art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków²².

Powyższe skutkowało nałożeniem mandatu karnego na osobę odpowiedzialną za zlecenie ww. przeglądów (kierownika administracyjnego Opery).

(akta kontroli str. 682-693)

W terminie do 25 sierpnia 2025 r. Opera wykonała przegląd przewodów wentylacyjnych i przesała do PINB protokół z okresowej kontroli przewodów wentylacyjnych. Na dzień zakończenia kontroli (15 października 2025 r.) trwało ustalenie z wykonawcą terminu dokonania okresowej kontroli systemu klimatyzacji. (akta kontroli str.694-705)

2.3. W okresie objętym kontrolą usługę całodobowej ochrony osób i mienia Opery świadczyły dwie zewnętrzne firmy specjalistyczne (kwalifikacje firm i zakres świadczonych usług opisano w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia). Usługi realizowano zgodnie z postanowieniami zawartych umów.

W sytuacjach wymagających interwencji Policji, wzywano służby. Na prośby służb prowadzących dochodzenia w sprawach czynów karalnych, udostępniano zapisy z monitoringu wizyjnego OIFP (w trybie przewidzianym w Polityce Zarządzania Monitoringiem CCTV). (akta kontroli str. 222-230, 301-310, 1036-1038)

2.4. W OIFP, zgodnie z przyjętymi procedurami wewnętrznymi (co opisano w pkt. 1.4. niniejszego wystąpienia), stosowano systemy ochrony elektronicznej takie jak: system sygnalizacji pożaru, dźwiękowy system ostrzegawczy, system

²¹ Dalej: PINB

²² Dz.U. z 2024 r. poz. 101.

sygnalizacji włamania i napadu, system kontroli dostępu, system telewizji dozorowanej/monitoring wizyjny. W celu zapewnienia stałej sprawności ww. systemów corocznie zawierano umowę obejmującą m.in. stałą gotowość wykonawcy do bieżącej obsługi, wykonanie czterech przeglądów kwartalnych, a także w razie potrzeby usługi przeszkolenia w zakresie obsługi ww. systemów. Wykonawca wywiązując się ze zobowiązań przedstawiał każdorazowo protokół z wykonania usługi. (akta kontroli str. 704-761)

W Operze i jej otoczeniu zamontowano łącznie 143 kamery. Dostęp do obsługi ww. urządzeń ochrony elektronicznej posiadały wyłącznie osoby uprawnione wewnętrznymi procedurami (tj. m.in. Instrukcją przydzielania, modyfikowania i odbierania dostępów użytkownikom), zaś ochroną osób i mienia zajmuje się firma zewnętrzna, z którą została zawarta umowa na świadczenie usług w tym zakresie oraz umowa powierzenia przetwarzania danych osobowych. Pracownicy firmy świadczącej usługę ochrony, w pomieszczeniu ochrony zlokalizowanym w centralnej dyspozytorni budynku mieli bieżący podgląd obrazu, w czasie rzeczywistym, ze 141 kamer. Obraz rejestrowany przez te kamery obejmował całe otoczenie obiektu, pozwalał na monitorowanie ruchu w układzie ciągłym, zapewniając ciągłość wizji całej drogi odbywanej przez obserwowany obiekt. Pracownicy firmy ochroniarskiej nie posiadali żadnych innych uprawnień do obsługi systemu CCTV, poza podglądem obrazu kamer w czasie rzeczywistym i wykonywaniem zbliżenia (zoom). W pomieszczeniu ochrony znajdowało się stanowisko wyposażone w 17 monitorów, w tym 15 monitorów obsługujących system monitoringu CCTV (na których wyświetlany był bieżący obraz ze 141 kamer rozmieszczonych w obiekcie i jego otoczeniu), jeden monitor obsługujący system włamania i napadu (podgląd aktywności czujek rozmieszczonych na zewnątrz wokół obiektu) oraz jeden monitor do obsługi systemu kontroli dostępu (podgląd stanu zablokowania drzwi wewnątrz budynku i wyświetlanie powiadomień o nieuprawnionym dostępie). Podgląd z dwóch kamer – jednej umieszczonej w pomieszczeniu ochrony w centralnej dyspozytorni oraz drugiej kamery, umieszczonej w pomieszczeniu serwerowni, do którego wchodziło się przez pomieszczenie ochrony, posiadali wyłącznie informatycy. Pełen dostęp do nagrań z kamer posiadał w Operze tylko Informatyk i Główny informatyk. Na zlecenie Dyrekcji lub Kierownika działu Administracyjnego nagranie mogło zostać zabezpieczone i udostępnione do wglądu lub przekazania, zgodnie z Polityką Zarządzania Monitoringiem CCTV. Spośród funkcjonujących urządzeń pięć obejmowało zasięgiem teren w zakresie 360°, zdecydowana większość były to kamery cyfrowe, jedynie pozostało 59 kamer analogowych. System był sukcesywnie modernizowany i przestarzały sprzęt wymieniany, w miarę posiadanych środków finansowych – ostatnia modernizacja zakończyła się w kwietniu 2024 roku.

Na elewacjach bryły budynku Opery oraz w otoczeniu obiektu zamontowano łącznie 56 kamer, m.in. przy wejściach do obiektu, parkingach, na otaczających budynek chodnikach, drogach i przy rampie towarowej. Wewnątrz budynku Opery znajdowało się 87 kamer – rozmieszczonych w korytarzach wszystkich kondygnacji, przy wejściach do budynku, w holu głównym, przy kasach biletowych, przy szatniach dla gości, na dużej scenie (obraz obejmował zarówno widownię – salę główną, balkony oraz jaskółkę, jak i scenę i jej zaplecze nawet po spuszczeniu kurtyny), jak i salę kameralną (scenę i widownię). Ogólnodostępna

była część publiczna obiektu - wejście główne do Opery, hol główny, szatnie, sala główna, sala kameralna, część restauracyjna (powierzchnia dzierżawiona przez restauratora). Poruszanie się po części biurowej obiektu i zapleczu Opery – było objęte systemem kontroli dostępu - przy drzwiach objętych kontrolą dostępu znajdowały się czytniki kart dostępu, elektrozamki, przyciski wyjścia. Drzwi wejściowe główne budynku Opery oraz drzwi wejściowe do części administracyjnej budynku były oznaczone tabliczkami „Obiekt monitorowany” wraz z rysunkiem (piktogramem) kamery, podobnie pomieszczenia objęte monitoringiem wizyjnym oznakowano tabliczkami „Monitoring wizyjny”. Monitoringiem nie objęto pomieszczeń podlegających wyłączeniu od prawa stosowania monitoringu (art. 22² § 1 oraz § 2 Kodeksu pracy), tj. dotyczyło to nie stosowania monitoringu w pomieszczeniach sanitarnych. Zakres funkcjonującego w obiekcie monitoringu obejmował wyłącznie zapis wideo. Okres retencji nagrań z monitoringu wizyjnego wynosił co najmniej 30 dni, natomiast po maksymalnie 60 dniach materiały były nadpisywane. Za prawidłowe funkcjonowanie systemu monitoringu wizyjnego oraz prawidłowe i bezpieczne przetwarzanie danych zapisanych na rejestratorach tego systemu CCTV w Operze odpowiedzialni byli informatycy z Działu Administracyjnego.

(akta kontroli str.762-786)

2.5. W okresie objętym kontrolą w Operze przeprowadzono symulację sytuacji kryzysowej, polegającej na praktycznym sprawdzeniu organizacji i warunków ewakuacji z obiektu. Sprawdzenia tego dokonano dwukrotnie: w dniu 20 września 2022 roku oraz w dniu 10 kwietnia 2024 r. przy udziale Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej²³ Nr 1 Komendy Miejskiej Powiatowej Straży Pożarnej w Białymstoku (ćwiczenia taktyczno-bojowe, których celem było zapoznanie się ze specyfiką i charakterem obiektu, w tym oceną czynnych i biernych zabezpieczeń przeciwpożarowych, jak też innych elementów mających wpływ na skuteczne i efektywne prowadzenie działań ratowniczo-gaśniczych – na podstawie art. 4 ustawy o ochronie przeciwpożarowej i § 17 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej). Osobą odpowiedzialną za prowadzenie ewakuacji był główny specjalista ds. BHP i ppoż. i OC w OIFP.

W notatce służbowej z 20 września 2022 roku sporządzonej przez dowódcę JRG zaznaczono, m.in. że:

- alarm został ogłoszony prawidłowo przez pracownika ochrony;
- znajomość obiektu przez pracowników została określona jako prawidłowa, zachowanie uczestników jako opieszale, nieadekwatne do potencjalnego zagrożenia, dostęp do pomieszczeń prawidłowy, zauważono nieprawidłowe podparcie drzwi przeciwpożarowych prowadzących do klatki schodowej,
- brak było osoby wyznaczonej prowadzącej ewidencję osób ewakuowanych, stwierdzono niezgodność osób ewakuowanych (107) do zadeklarowanych obecnych w obiekcie (212);
- wszystkie pomieszczenia zostały sprawdzone;
- zachowanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ewakuacji oceniono prawidłowo;
- dodatkowo zwrócono uwagę na zalegające narzędzia (m.in. pług) oraz materiały w pomieszczeniu do tego nie przeznaczonym – pomieszczenie z instalacjami technicznymi.

²³ W skrócie „JGR”

- całkowity czas ewakuacji wyniósł wówczas 7 min. 05 sek.

W notatce służbowej z 10 kwietnia 2024 roku sporządzonej przez dowódcę JRG - potwierdzono zgodność przebiegu ewakuacji z przyjętymi procedurami wewnętrznymi. W symulacji wzięło udział łącznie 76 osób – pracowników OIFP i innych. Zaznaczono, m.in. że:

- wszystkich osiem wyjść ewakuacyjnych, dojścia do drzwi i korytarze były drożne, drzwi otwierały się bezpośrednio na zewnątrz, zgodnie z kierunkiem ewakuacji;
- oznakowanie obiektu pożarniczymi znakami informacyjnymi, ostrzegawczymi i ewakuacyjnymi było zgodne z obowiązującą normą;
- wyposażenie obiektu w urządzenia przeciwpożarowe było bez uwag;
- instrukcja bezpieczeństwa pożarowego była aktualna, pracownicy zapoznani zostali z jej treścią, wszyscy pracownicy mają obowiązek przystąpienia do akcji gaśniczej, wyznaczono trzy miejsca zbiórki po ewakuacji;
- podczas opuszczania obiektu przez osoby postronne i personel, osoba odpowiedzialna za ewakuację nadzorowała jej przebieg, zabrane zostały listy obecności poszczególnych działów przez ich kierowników i przekazane dowódcy zmiany;
- ewakuacja przebiegała spokojnie, pracownicy opuszczali zajmowane pomieszczenia przechodząc najkrótszą drogą do miejsc ewakuacji, klucze od pomieszczeń pozostały w drzwiach, po przeprowadzonej ewakuacji sprawdzono stany osobowe, sporządzono listę osób ewakuowanych, którą przekazano Dyrektorowi Opery, a ten przekazał ją dowódcy zmiany;
- osoba kierująca ewakuacją podejmowała działania adekwatne do zagrożenia, przekazała wyczerpujące informacje o sytuacji;
- nie było uwag do prowadzonej akcji, całkowity czas ewakuacji wyniósł sześć minut 18 sekund.

Na podstawie przeprowadzonej symulacji nie podejmowano działań korygujących z uwagi na fakt, iż zdarzenie przebiegło według ustalonych procedur, zadziałano prawidłowo, PSP nie wniosła uwag. (akta kontroli str.787-797)

2.6. Zabezpieczenie przeciwpożarowe obiektu OIFP stanowiły w szczególności:

- instalacja wodociągowa przeciwpożarowa wewnętrzna, zawory hydrantowe (68 hydrantów wewnętrznych i cztery hydranty zewnętrzne), zestaw pompowo-hydroforowy;
- awaryjne oświetlenie ewakuacyjne;
- przeciwpożarowy wyłącznik prądu;
- urządzenia zapobiegające zadymianiu, wentylatory oddymiające;
- system sygnalizacji pożarowej podłączony do COAP w Komendzie Miejskiej PSP w Białymstoku (System Koordynacji i Analiz Pożarniczych, który jest narzędziem używanym do gromadzenia i analizy danych związanych z pożarami i innymi zdarzeniami);
- dźwiękowy system ostrzegawczy;
- gaśnice.

(akta kontroli str.410-422)

Przeglądy techniczne i konserwacje zapewniające sprawność techniczną i funkcjonalną urządzeń przeciwpożarowych wykonywane były cyklicznie przez różnych usługodawców, co udokumentowano²⁴ m.in.:

- protokołem z przeglądu stanu sprzętu przeciwpożarowego (gaśnic, hydrantów wewnętrznych i zewnętrznych, zaworów oraz apteczek i defibrylatorów) z 23 czerwca 2025 r. wykonanego przez osobę uprawnioną²⁵ (jednego z koordynatorów ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż.) i zaakceptowanego przez kierownika służby BPH specjalistę ds. ppoż.;
- protokołem z przeglądu technicznego i czynności konserwacyjnych hydrantów wewnętrznych wykonanego 10 i 12 marca 2025 r. przez Zakład Konserwacji i Naprawy Sprzętu Przeciwpożarowego R.A. – zgodnie z protokołem instalacja spełnia wymagania w zakresie wydajności i ciśnienia;
- protokołem serwisowym zestawu hydroforowego z 29 października 2024 r. sporządzonym przez J.K., podczas czynności kontrolno-rozpoznawczych stwierdzono, że wszystkie cztery pompy zestawu hydroforowego pozostają w trybie pracy, bez uszkodzeń;
- protokołem z przeglądu awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego z 3 kwietnia 2025 r. wykonanego przez AMATECH Elektronika Sp. z o.o. potwierdzający, że instalacja nadaje się do eksploatacji;
- protokołem z badania i przeglądu awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego z 24 lipca 2025 r. wykonanego przez koordynatora ds. nadzoru i zabezpieczenia bhp i ppoż., elektryka oraz kierownika służb BHP – potwierdzającego sprawność zasilania i oświetlenia awaryjnego w obiekcie;
- protokołem z przeglądu wentylatorów oddymiających z 30 lipca 2025 r. wykonanego przez Fire&Gas, gdzie sprawdzono 10 wentylatorów oddymiających dachowych;
- protokołem z przeglądu przeciwpożarowego wyłącznika prądu z 19 grudnia 2024 r. wykonanego przez uprawnioną osobę, w którym potwierdzono sprawność i możliwość dalszej eksploatacji;
- protokołem z przeglądu i konserwacji bram przeciwpożarowych MERCOR i EFFERTZ z 24 kwietnia 2025 r. wykonanego przez firmę FG System, potwierdzono sprawność dwóch bram i 14 kwietnia 2025 r. wymianę akumulatora w kolejnej;
- protokołem przeglądu i konserwacji drzwi przeciwpożarowych z 24 września 2025 r., sporządzonym przez firmę Spec.-Poż., zgodnie z protokołem 147 sztuk drzwi sprawnych, trzy niesprawne;
- protokołem przeglądu serwisowego bram przeciwpożarowych opuszczanych i bramy przeciwpożarowej rozsuwanej wykonanego przez firmę MARTECH 1 sierpnia 2025 r., w protokołach zawarto zapis o konieczności wymiany akumulatorów w centralach GFA;
- protokołem okresowego przeglądu sygnalizacji pożarowej z 30 czerwca 2025 r. firma CORAL potwierdziła sprawność systemu;

²⁴ Odniesienie do aktualnych, tj. ostatnio wykonanych (przed zakończeniem kontroli NIK (30.09.2025 r.) przeglądów i konserwacji. Badanie szczegółowe w zakresie cykliczności i terminowości dokonywania przeglądów w okresie 2022-2025 przeprowadzono na próbie obejmującej wykonywanie cyklicznych przeglądów systemu sygnalizacji pożaru, dźwiękowego systemu ostrzegawczego, systemu sygnalizacji włamania i napadu, systemu kontroli dostępu oraz systemu telewizji dozorowanej (usługi firmy CORAL), które potwierdziło cykliczność zlecenia i wykonywania przeglądów.

²⁵ Strażak, z uprawnieniami ratownika medycznego.

- protokołem okresowego przeglądu dźwiękowego sytemu ostrzegawczego z 30 czerwca 2025 r. firma CORAL potwierdził sprawność systemu;
- protokołem okresowego przeglądu systemu oddymiania z 30 czerwca 2025 r. firma CORAL miała szereg uwag do działania systemu, lecz nie zawarła informacji czy system jest sprawny technicznie (zidentyfikowane nieprawidłowości w działaniu systemu oddymiania potwierdziła kontrola PSP przeprowadzona na zlecenie NIK, co w szczegółach opisano poniżej);
- protokołem z przeglądu technicznego sprzętu gaśniczego z 10-12 marca 2025 r. wykonanego przez Zakład Konserwacji i Naprawy Sprzętu Gaśniczego R.A.; ponadto pracownicy OIFP przeprowadzali przegląd stanu sprzętu przeciwpożarowego (stan gaśnic i hydrantów) raz w miesiącu;
- protokołem serwisowym agregatu prądotwórczego z 29 lipca 2025 r. firma Energy Lab potwierdziła jego sprawność techniczną;
- protokołem z przeglądu serwisowego central wentylacyjnych z 23 kwietnia 2025 r. sporządzonym przez TONACOLD Z.C. zawarto uwagi dot. wymiany filtrów, filtry wymieniono. (akta kontroli str.876-878)

W okresie objętym kontrolą, ostatnia z kontroli Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku została przeprowadzona w dniach 27 i 30 września 2022 r. W protokole z 12 października 2022 r. Komenda Miejska PSP w Białymstoku nie stwierdziła żadnych nieprawidłowości i nie wniosła żadnych uwag. (akta kontroli str. 847-855)

W trakcie trwania niniejszej kontroli, działając na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, Dyrektor Delegatury NIK w Białymstoku zlecił Komendzie Miejskiej PSP w Białymstoku przeprowadzenie kontroli doraźnej w Operze w celu pełnej oceny bezpieczeństwa przeciwpożarowego. W efekcie przeprowadzonych w dniach 5 i 13 sierpnia 2025 r. czynności kontrolno-rozpoznawczych (podczas których przeprowadzono próby uruchomienia systemu sygnalizacji pożarowej na podstawie scenariusza pożarowego, wrywkowo sprawdzono praktyczne działanie SSP) w dniu 18 sierpnia br. sporządzono protokół, w którym:

- nie stwierdzono występowania elementów zagrożenia życia ludzi;
- nie stwierdzono występowania nieprawidłowości powodujących bezpośrednio niebezpieczeństwo powstania pożaru;
- stwierdzono naruszenie § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej, bowiem w trakcie prób zadziałania systemu oddymiania funkcjonariusze potwierdzili występowanie usterek zidentyfikowanych przez firmę CORAL w dniu 30 czerwca 2025 r., podczas przeglądu systemu oddymiania (w tym m.in. usterki dotyczyły braku otwierania się automatycznego drzwi i okien z uwagi na wadliwe działanie siłowników wspomagających ich pracę, niedomykanie i nieszczelności powodujące zaciekanie, awarie czujników, windy osobowe przeszkłone podczas próby nie zjechały na poziom 0, częste awarie central napowietrzania i klap oddymiających);
- stwierdzono naruszenie § 4 ust. 1 pkt 11 i 12 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej, polegające na składowaniu materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji (na korytarzu II piętra przy sali kameralnej stwierdzono znaczne ilości krzesel) oraz składowaniu materiałów palnych w pomieszczeniach technicznych (stwierdzono składowanie znacznej ilości krzesel w przestrzeni pomieszczenia podkanału

oraz w dwóch kanałach technicznych przylegających do podkanału na poziomie – 2). (akta kontroli str. 868-881)

W sprawie nakazania usunięcia stwierdzonych uchybień w zakresie ochrony przeciwpożarowej w dniu 21 sierpnia 2025 r. zostało wysłane do Opery zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego. W dniu 9 września 2025 r. Komendant Miejski PSP w Białymstoku wydał decyzję administracyjną nr MZ.52800.7.2025.EM. nakazującą Dyrektorowi Opery wykonanie w obiekcie następujących obowiązków:

1. Doprowadzić do pełnej sprawności system oddymiania w obiekcie OIFP oraz przeprowadzić próby i badania potwierdzające prawidłowość jego działania w terminie do 31 grudnia 2026 r.
2. Usunąć składowane materiały palne z dróg komunikacji ogólnej służących ewakuacji lub przedmioty umieszczone na tych drogach w sposób zmniejszający ich szerokość albo wysokość poniżej wymaganych wartości określonych w przepisach techniczno-budowlanych, a także materiały palne umieszczone w pomieszczeniach technicznych w terminie do 31 października 2025 r. (akta kontroli str.882-886)

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika Służb BHP, Głównego Specjalisty ds. BHP, ppoż. i OC, według stanu na 23 września 2025 r. podjęto następujące czynności:

- poinformowano kierownictwo Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego o ww. nakazie, w dniu 23 września 2025 r. Sejmik Województwa Podlaskiego przyznał dotację celową w wysokości 500.000 zł na zrealizowanie ww. obowiązku;
- Dyrektor OIFP podjęła czynności techniczne i organizacyjne w celu usunięcia składowanych materiałów palnych i innych przedmiotów, które zmniejszały szerokość lub wysokość poniżej wartości wymaganych przepisami prawa z pomieszczeń technicznych oraz dróg komunikacji ogólnej.

(akta kontroli str.887, 1055-1057)

2.7 W okresie objętym kontrolą w Operze raz w roku dokonywano Okresowych Analiz Stanu Bezpieczeństwa i Higieny Pracy. W ostatniej z ww. analiz z 20 grudnia 2024 r. w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w obiekcie zwrócono uwagę na:

- uszkodzenie co najmniej trzech klap dymowych;
- wymóg stałego serwisu technicznego centrali modułowej ochrony przeciwpożarowej;
- samoczynne załączanie się czujek pożarowych w większości stref pożarowych, co powoduje załączanie systemu bezpieczeństwa;
- konieczność niezbędnej modernizacji bądź wymiany schodów w zewnętrznych ciągach komunikacyjnych – na wysokości zejścia od strony amfiteatru;
- brak drożności ciągów komunikacyjnych na poziomach 0, 1 i 2, ze względu na ustawione instrumenty, środki sceniczne oraz wózki z odzieżą przeznaczoną do wydarzeń artystycznych;
- nieszczelność infrastruktury obiektu – podczas znacznych opadów deszczu dochodzi do przecieków w konstrukcji w klatce K2 oraz przy windzie na wysokości foyer, a także w klatce schodowej na wysokości restauracji;
- stan pomieszczeń pracy na stanowiskach administracyjno-biurowych oraz artystycznych, który oceniono jako akceptowalny;

- dotychczas niewymienione krzesła na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe i utratę walorów technicznych i użytkowych przez krzesła znajdujące się w pomieszczeniach artystycznych.

We wnioskach końcowych wskazano, że Dyrektor realizował podstawowe obowiązki w stosunku do pracowników dot. BHP. Jednostka dbała o bezpieczeństwo swoich pracowników i współpracowników m.in. poprzez informowanie o zagrożeniach, przeprowadzanie szkoleń BHP, kontrolę sposobu wykonywania zadań na stanowiskach pracy, rejestrowanie wypadków, prawidłowe prowadzenie dokumentacji powypadkowej. W kolejnym roku przewidziano aktualizację oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy. W efekcie przedstawienia wyników ww. analizy BHP, nie podjęto działań mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. (akta kontroli str. 888 -899, 906)

O istniejącym ryzyku zawodowym na stanowisku pracy pracownicy Opery byli informowani podczas przyjęcia do pracy. Przed podpisaniem umowy otrzymywali do zapoznania się i podpisu „Ocenę Ryzyka Zawodowego”, „Instrukcję Bezpieczeństwa Pożarowego” oraz dostępne instrukcje BHP i ppoż. Ponadto w czasie szkoleń wstępnych i okresowych z zakresu BHP i ppoż. prowadzone były zajęcia teoretyczne i praktyczne, które miały na celu uświadomienie występujących zagrożeń. W pozostałych sytuacjach, zgodnie z regulaminem organizacyjnym - kierownicy działów odpowiedzialni byli za obszary własne, które koordynują z ochroną i Służbą BHP. Do wiadomości i zapoznania się były przekazywane wszystkim pracownikom zarządzenia dyrekcji z zakresu bezpieczeństwa oraz likwidacji zagrożeń, np. opisane wcześniej zarządzenia nr 32/2025 oraz nr 53/2023 Dyrektora Opery.

(akta kontroli str. 902)

2.8. Opera zapewnia pracownikom dostęp do apteczek oraz toreb medycznych. W budynku rozmieszczono 10 apteczek stacjonarnych i dwie apteczki modułowe TraumaKit – stanowiące wyposażenie torb ratowniczych (w następujących lokalizacjach: szatnia, kasa, monitoring, podscenie II, inspicjent, hol biura III piętro, backstage, szatnia ochrony, pomieszczenie energetyka, orkiestron). Zostały one umiejscowione w punktach krytycznych obiektu Opery, ich lokalizacja została ustalona na podstawie charakteru miejsca prowadzenia działalności i doświadczenia życiowego, zaakceptowana została przez lekarzy medycyny pracy.

Apteczki i torby ratownicze zostały wyposażone w niezbędne materiały (w środki opatrunkowe i inne niezbędne środki do udzielania pierwszej pomocy), które wcześniej zostały uzgodnione z lekarzem medycyny pracy. Wykaz medykamentów znajdował się w apteczce, łącznie z listą kontrolną świadczącą o cyklicznym sprawdzaniu jej zawartości. Ostatni przegląd wykonany przy udziale dwóch lekarzy medycyny pracy pracujących na rzecz Opery, odbył się 16 lipca 2025 r. i objął stanowiska pracy, wyposażenie obiektu oraz apteczek, defibrylatorów oraz toreb medycznych (lekarze medycyny pracy uwag nie wnieśli). Na parterze części biurowej obiektu znajdują się dwa pomieszczenia

ratowników medycznych oraz punkt pierwszej pomocy (pomieszczenie wykorzystywane również jako sala do fizjoterapii). Wejście do tych pomieszczeń oznaczono tablicą informacyjną (biały krzyż na zielonym tle). W pomieszczeniach tych znajdował się przenośny defibrylator, dwie torby ratownicze z wyposażeniem (apteczki modułowe), kołnierz ortopedyczny. W jednym z pomieszczeń znajdowało się łóżko do fizjoterapii. W pobliżu pomieszczeń ratowników, w holu znajdowały się dwa wózki inwalidzkie do przewozu osób oraz jedno łóżko do przewozu osób leżących. Przy każdej apteczce znajdowała się instrukcja udzielania pierwszej pomocy oraz wykaz osób wyznaczonych do jej udzielania wraz z ich numerami telefonów kontaktowych. (akta kontroli str. 903-904, 909-911, 959-1004)

Opera zapewnia osoby do udzielania pierwszej pomocy, na podstawie wymogów art. 209¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy²⁶ oraz rozporządzenia w sprawie bhp przy organizacji i realizacji widowisk. Do udzielania pierwszej pomocy oraz wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników wyznaczony został Kierownik Służb BHP, specjalista ds. BHP, ppoż. i OC (pracownik OIFP z uprawnieniami ratownika medycznego). Współpracował on i kierował pracami 8-osobowego zespołu ratowników (koordynatorów ds. wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy, zwalczania pożarów oraz ewakuacji pracowników). Imiona i nazwiska ww. ratowników (wraz z numerami telefonów komórkowych) zostały umieszczone do publicznej informacji na poziomie -1, 0, 1, 2 i 3 w ciągach komunikacyjnych, na tablicach ogłoszeń lub przy apteczkach. W przypadku obsługi organizacji i realizacji wydarzeń koordynatorzy ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż. pełnią dyżury według harmonogramu dyżurów na dany miesiąc, ustalonego przez Kierownika Służb BHP.

Osiem osób pełniących funkcje ratowników zatrudnionych było przez Operę na podstawie umów cywilnoprawnych. Wszyscy zatrudnieni posiadali niezbędne kwalifikacje, byli ratownikami, strażakami oraz dysponowali przygotowaniem z zakresu BHP. Umowy zawierane były na okres jednego roku oraz określały zasady wykonania usługi polegającej na koordynacji nadzoru i wykonaniu zabezpieczenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa pożarowego oraz pomocy przedmedycznej podczas organizowanych przez OIFP prób, spektakli, imprez, wydarzeń artystycznych, kontroli wewnętrznych oraz szkoleń z zakresu BHP i ppoż. – wg sporządzanego comiesięcznego harmonogramu dyżurów. Do zadań pełniących dyżur należało wykonywanie zadań koordynacyjnych i nadzoru, wskazanych w § 4 ust. 1, § 5 ust. 2 i 3 i § 6 rozporządzenia w sprawie bhp przy organizacji i realizacji widowisk oraz:

- sprawdzenie drożności dróg ewakuacyjnych sceny i widowni przed próbą, spektaklem, imprezą lub wydarzeniem artystycznym,
- patrolowanie sceny, zaplecza sceny, dróg ewakuacyjnych dla widzów w czasie prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych,

²⁶ Dz. U. 2025 r. poz. 277.

- nadzór nad używaniem otwartego ognia i efektów pirotechnicznych podczas prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych oraz jego właściwego zabezpieczenia,
- w przypadku zaistnienia zarzewia pożaru, podjęcie działań gaśniczych przy wykorzystaniu sprzętu gaśniczego i hydrantów wewnętrznych znajdujących się na wyposażeniu Zamawiającego,
- w przypadku stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia widzów, wykonawców lub innych osób uczestniczących w próbie, spektaklu, imprezie lub wydarzeniu artystycznym, niezwłocznie je przerywa i podejmuje działania w celu usunięcia zagrożenia, a także informuje widzów, wykonawców i pracowników technicznych o zaistniałej sytuacji oraz przewidywanym czasie trwania przerwy,
- podejmuje decyzję o wznowieniu prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych po ustaniu powstałego zagrożenia,
- koordynuje i nadzoruje procedury i ewakuację podczas prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych,
- sprawdza i monitoruje system alarmów pożarowych oraz obsługę centrali sygnalizacji pożaru razem z pracownikami ochrony,
- koordynuje i nadzoruje sterowanie systemem kurtyn i bram przeciwpożarowych w przypadku ich uruchomienia,
- kontroluje przestrzeganie zakazu palenia tytoniu na scenie i widowni oraz w miejscach do tego nie przeznaczonych,
- odpowiednio zabezpiecza prace pożarowo niebezpieczne,
- kontrola rejonu prób, spektakli, imprez lub wydarzeń artystycznych po ich zakończeniu,
- udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej,
- wykonywanie innych czynności związanych z koordynacją nadzoru i wykonaniu zabezpieczenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa pożarowego oraz pomocy przedmedycznej, a określonych przez Kierownika Służby BHP Opery. (akta kontroli str. 914-958)

2.9. W Operze w stałych punktach rozmieszczono dwa defibrylatory AED, do których dostęp mogli mieć wszyscy potrzebujący, miejsca ich umieszczenia były widocznie oznaczone. Jeden z nich znajdował się w holu, na III piętrze w części pomieszczeń techniczno-biurowych obiektu, w pobliżu sali ćwiczeń baletu. Drugi w holu głównym Opery, tuż przy wejściu do sali głównej sceny, dostępny oglądowi wszystkich użytkowników obiektu OiFP. Trzeci defibrylator AED – urządzenie przenośne, znajdował się w pomieszczeniu ratowników medycznych na parterze Opery. (akta kontroli str. 959-1004)

Wszystkie urządzenia były kompletne, nieuszkodzone i sprawne. Urządzenia wyposażone były w dźwiękową instrukcję postępowania i w sposób precyzyjny informują użytkownika o rodzaju i kolejności czynności jakie należy wykonać podczas użycia defibrylatora. Zasady stosowania i obsługi tych urządzeń były omawiane podczas cyklicznych szkoleń z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Pracownicy i współpracownicy OiFP zapoznawani są z zasadami udzielania pierwszej pomocy podczas zatrudnienia, szkoleń wstępnych i okresowych BHP. Zapoznanie się pracownika z zasadami udzielania pierwszej pomocy odbywało się na poziomie teoretycznym, tj. szkolenie stacjonarne lub zdalne, które kończyło się egzaminem oraz stacjonarnym szkoleniem praktycznym

z wykorzystaniem fantomów, apteczek/toreb medycznych oraz szkoleniowego defibrylatora. Każde szkolenie zakończone było rekonesansem szkoleniowym, który obejmował cały obiekt i polegał na wskazaniu infrastruktury krytycznej, praw i obowiązków pracowników i współpracowników w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz pierwszej pomocy - gdzie wskazywane były miejsca udzielania pierwszej pomocy, usytuowania apteczek, defibrylatorów oraz list kontaktowych do ratowników.

(akta kontroli str.900-908)

2.10. Zarządzeniem nr 9/2021 z dnia 19 stycznia 2021 roku Dyrektor OIFP powołała Koordynatora do spraw dostępności w osobie specjalisty ds. BHP, ppoż., i OC. Koordynator stosownie do wymogu art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami²⁷ składał raporty o stanie dostępności podmiotu publicznego (ostatni stan w dniu 1 stycznia 2025 r.), sporządzane na obowiązującym formularzu i zawierające informacje o których mowa w art. 11 ust.4 ustawy o dostępności, oraz publikowane na stronie BIP OIFP, potwierdzały aktualny stan dostępności obiektu Opery dla osób ze szczególnymi potrzebami.

(akta kontroli str. 1005-1014)

Opera częściowo zapewniała dostępność swojego obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami, o której mowa w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności. Przeprowadzone w trakcie kontroli NIK oględziny ujawniły, że w budynku zapewniono wolne od barier poziomych i pionowych przestrzenie komunikacyjne, jednak nie zainstalowano urządzeń lub środków technicznych i rozwiązań architektonicznych, które umożliwiały dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych. Nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Budynek miał nowoczesną konstrukcję, był prawie całkowicie przeszklony (elewacja zewnętrzna od strony wejścia głównego, przy wejściu od strony amfiteatru, cała fasada od ul. Odeskiej), a wewnątrz również znajdowały się liczne przeszklenia, w tym również szklane schody, które mogły być słabo widoczne dla osób niedowidzących. W efekcie wpływających od użytkowników obiektu sygnałów²⁸, szklaną fasadę zewnętrzną oznakowano częściowo ozdobnym pasem (z symbolami nut i partytury). Do budynku Opery przez wejście główne - wchodziło się bezpośrednio z poziomu chodnika, a szerokość drzwi umożliwiała wjazd do obiektu na wózku. Drzwi wejściowe nie otwierały się automatycznie, były bardzo ciężkie, ich otwarcie mogło sprawiać trudność osobom niepełnosprawnym. W drzwiach wejściowych, na połączeniu nawierzchni chodnika i wykładziny wewnątrz obiektu znajdowała się metalowa listwa, która mogła utrudniać manewrowanie wózkiem inwalidzkim. Całe foyer było wykończony antypoślizgową nawierzchnią (kostką brukową, wykładziną), do szatni i toalet prowadził łagodny podjazd z poręczami. Szerokość drzwi, dźwigów/wind i schodów spełniała wymogi²⁹ rozporządzenia Ministra infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków

²⁷ Dz.U. z 2024 r. poz. 1411. Dalej: „ustawą o zapewnianiu dostępności”.

²⁸ Dotyczących słabej widoczności szklanych ścian obiektu.

²⁹ Stosownie do § 193. 2a.ww. rozporządzenia kabina dźwigu osobowego dostępna dla osób niepełnosprawnych powinna mieć szerokość co najmniej 1,1 m i długość 1,4 m, drzwi wejściowe do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń – wymóg § 62. 1.rozporządzenia - powinny mieć w świetle ościeżnicy co najmniej: szerokość 0,9 m i wysokość 2 m.

technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie³⁰. W miejscach w których następowała zmiana poziomu podłogi, nie zastosowano rozwiązań technicznych, plastycznych lub innych sygnalizujących tę różnicę, co było niezgodne § 306 ust. 1 ww. rozporządzenia (sprawa została omówiona w dalszej części wystąpienia w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”). (akta kontroli str. 959-1004)

Zgodnie z oświadczeniem koordynatora ds. dostępności, osoby ze szczególnymi potrzebami przybywające na przedstawienie korzystały z pomocy osób wyznaczonych do udzielenia im pomocy. Na widownię sceny głównej osoby na wózkach inwalidzkich były przewożone windami, w asyście ratowników obsługujących wydarzeni i w razie ewakuacji musiały korzystać z ich pomocy.

Koordinator ds. dostępności wyjaśnił, że *„Osoby ze szczególnymi potrzebami podlegają identycznej procedurze ewakuacji z obiektu jak osoby pełnosprawne. Dodatkowo osoby zgłaszające problemy z poruszaniem się, tj. wózek inwalidzki, balkonik, kule lekarskie są od wejścia do wyjścia z obiektu znajdują się pod nadzorem koordynatora ds. nadzoru zabezpieczenia BHP i PPOŻ., który zajmuje się ratownictwem i ewentualną ewakuacją z obiektu. W przypadku otrzymania zgłoszenia o udziale w wydarzeniu większej ilości osób ze szczególnymi potrzebami niż 4 osoby, OiFP zapewnia dodatkowych koordynatorów zabezpieczenia w ilości adekwatnej do wydarzenia i jego miejsca”*. (akta kontroli str. 900-908)

Do Opery miały wstęp osoby korzystające z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych³¹, osoby takie proszone są o informację w tej sprawie na trzy dni przed wydarzeniem, bądź podczas rezerwowania miejsc.

Bezpośrednio przed wejściem głównym do Opery znajdowało się jedno miejsce parkingowe dla osoby niepełnosprawnej - oznakowane znakami pionowym i poziomym, wzdłuż chodnika prowadzącego do wejścia głównego, około 50 metrów od wejścia, umieszczono znak pionowy informujący o dwóch miejscach parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, jednak podczas oględzin przeprowadzonych 12 sierpnia 2025 r. stwierdzono, że brakuje poziomych znaków informujących o tym fakcie – brak wymalowanej koperty i oznaczenia kolorem niebieskim. W trakcie trwania niniejszej kontroli NIK miejsca te wymalowano i oznaczono prawidłowo, o czym w dniu 8 września 2025 r. poinformował Kierownik Działu Administracyjnego Opery.

(akta kontroli str.959-1004, 1031-1035)

W toaletach dla osób ze szczególnymi potrzebami zapewniono odpowiednią³² przestrzeń manewrową, zainstalowano przystosowane do potrzeb tych osób urządzenia higieniczno-sanitarne, wyposażono je w odpowiednie wsporniki i poręcze.

W zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej, nie zapewniono obsługi z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa

³⁰ Dz.U. z 2022 r. poz. 1225. Dalej: „rozporządzenie w sprawie warunków technicznych budynków”.

³¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 913. Dalej: „ustawą o rehabilitacji osób niepełnosprawnych”.

³² Stosownie do § 71. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, zalecane 200*200 cm)

w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się³³, lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje oraz nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

W Operze można było skorzystać bezpłatnie z urządzeń wzmacniających dźwięk, o czym należało poinformować na trzy dni przed wydarzeniem, bądź podczas rezerwowania miejsc. OIFP wyposażona była w system do tłumaczenia symultanicznego i audiodeskrypcji, o wydarzeniach realizowanych z wykorzystaniem powyższych technologii informuje z wyprzedzeniem.

(akta kontroli str.959-1004)

Opera – na dzień zakończenia czynności kontrolnych³⁴ – była na etapie procedowania wniosku pn. „Feniks Kultura” w celu pozyskania środków finansowych na modernizację obiektu przy ul. Odeskiej 1, którego częścią będzie usunięcie barier w zakresie dostępności osób ze szczególnymi potrzebami. W związku z powyższym na zlecenie OIFP (umowa nr DA.21.04 z 30 maja 2025 r.) firma zewnątrz przeprowadziła w czerwcu 2025 r. audyt budynku Opery pod kątem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. W efekcie tego audytu sporządzono listę rekomendowanych do wprowadzenia rozwiązań zwiększających dostępność zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego oraz wymogami ustawowymi: 1] w obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej (w tym m.in. umieszczenie na stronie internetowej Opery pliku elektronicznego zawierającego tekst odczytywalny maszynowo oraz nagranie w Polskim Języku Migowym, opisujące zakres i działalność OIFP, opracowanie procedur zapewnienia komunikacji zgodnej z wnioskiem osoby ze szczególnymi potrzebami, np. w alfabecie Braille’a, przeprowadzenie cyklu szkoleń personelu z podstawowych zasad komunikacji z osobą z niepełnosprawnością; zakup pętli indukcyjnej do punktu informacyjnego, kasy); 2] w obszarze dostępności architektonicznej (w tym m.in. zainstalowanie poręczy przy wszystkich schodach na widowni, zainstalowanie rozwiązania audio umożliwiającego regulowanie głośności, zainstalowanie makiety dotykowej Opery, drukowanie materiałów informacyjnych w Braille’u, zainstalowanie tabliczek w Braille’u w windach, przy toaletach oraz numery siedzeń, zainstalowanie rozwiązań typu totupoint³⁵ w kluczowych miejscach Opery.

Do Opery nie wpływały informacje o braku dostępności architektonicznej obiektów użyteczności publicznej, ani wnioski o zapewnienie ww. dostępności.

(akta kontroli str.1015-1028, 1058-1062)

2.11. Stan bezpieczeństwa budynku Opery w zakresie zabezpieczenia fizycznego, stanu technicznego, stanu zabezpieczenia ppoż. oraz stanu dostosowania obiektu do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami był monitorowany na bieżąco, przez kierownika i pracowników Działu

³³ Dz. U. z 2023 r. poz. 20. Dalej: „ustawą o języku migowym”.

³⁴ 15 października 2025 r.

³⁵ System znaczników dźwiękowych.

Administracyjnego, kierownika służb BHP i współpracujących z nim koordynatorów ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż. w ramach wykonywania bieżących obowiązków powierzonych im w zakresach czynności bądź w umowach cywilnoprawnych³⁶ oraz przez pracowników świadczących usługę ochrony osób i mienia obiektu Opery. Szczegółowe zakresy powierzonych do realizacji zadań opisano szczegółowo w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia. (akta kontroli str. 902-908, 1029-1048)

Sposób wykonywania zadań dotyczących ochrony osób i mienia monitorował kierownik Działu Administracyjnego Opery. Wszelkie zdarzenia zaistniałe w czasie pełnienia służby przez pracowników ochrony były odnotowywane w formie notatek służbowych i w prowadzonym przez nich rejestrze oraz były zgłaszane kierownikowi administracyjnemu Opery.

Kierownik ww. Działu podejmował adekwatne do zaistniałej sytuacji działania, np. w dniu 16 czerwca 2024 r. Dowódca Zmiany Ochrony Obiektu OIFP sporządził notatkę służbową, z której wynikało że „(..) w trakcie obchodu tarasów widokowych górnych stwierdzono, że siatki chroniące osoby przed wypadnięciem miejscami posiadają słaby naciąg, zwłaszcza przy słupkach mocujących. Może to skutkować ewentualnie wypadnięciem osoby, np. dziecka gdyż odległości pomiędzy słupkami a siatką zabezpieczającą są zbyt duże (...)”. W efekcie tego zgłoszenia zamontowano obejmy, uniemożliwiające odchylenie siatki od słupka, co udokumentowano zdjęciami.

Kierownik Działu Administracyjnego wyjaśnił, że „Wszelkie notatki służbowe sporządzane przez Ochronę budynku OiFP. za każdym razem są analizowane, w razie potrzeby przeglądane są nagrania z monitoringu OiFP i poddawane analizie.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadku niewywiązania się bądź nienależytego wywiązania się z umów, przez firmy świadczące usługę ochrony osób i mienia. Zadania realizowano w sposób nie powodujący konieczności nakładania kar umownych bądź konieczności pokrywania wszelkich kosztów w przypadku nienależytego wywiązania się z powierzonych zadań.

W okresie objętym kontrolą nie zaistniały incydenty zagrażające bezpieczeństwu użytkowania obiektu Opery. (akta kontroli str.1029-1048)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W wyniku przeprowadzonej na zlecenie NIK kontroli przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego Powiatu Grodzkiego w Białymstoku stwierdzono:
 - brak aktualnego przeglądu wentylacji mechanicznej, którego obowiązek sporządzenia wynika z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c) Prawa budowlanego,
 - brak aktualnego przeglądu systemu klimatyzacji, który to protokół powinien być sporządzony i dołączony do książki obiektu co wynika z art. 64 ust. 3 Prawa budowlanego.

Dyrektor Opery wyjaśniła, że „ Od początku instytucji serwisowania systemu klimatyzacji i wentylacji dokonywała firma TONACOLD. Protokoły z przeglądów również wystawiała i robiła firma TONACOLD. Do początku 2023 roku takich

³⁶ w odniesieniu do koordynatorów ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP i ppoż.

przeglądów mógł dokonywać serwisant ww. firmy i było to zgodne z prawem. Od 2023 roku takich przeglądów może dokonywać tylko osoba z uprawnieniami budowlanymi (...)." (akta kontroli str. 1049-1062)

Do dnia zakończenia niniejszej kontroli wykonano przegląd wentylacji mechanicznej, oraz trwają procedury wyłonienia wykonawcy przeglądu systemu klimatyzacji. (akta kontroli str. 694-703)

2. W wyniku przeprowadzonej na zlecenie NIK kontroli przez Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku stwierdzono:
- naruszenie § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej, bowiem w trakcie prób zadziałania systemu oddymiania funkcjonariusze potwierdzili występowanie usterek zidentyfikowanych w dniu 30.06.2025 r, podczas przeglądu systemu oddymiania wykonanego przez firmę CORAL na zlecenie Opery (w tym m.in. usterki dotyczyły głównie braku otwierania się automatycznego drzwi i okien z uwagi na wadliwe działanie siłowników wspomagających ich pracę, niedomykanie i nieszczelności powodujących zaciekanie, awarie czujników, windy osobowe przeszkłone podczas próby nie zjechały na poziom 0, częste awarie central napowietrzania i klap oddymiających);
 - naruszenie § 4 ust. 1 pkt 11 i 12 rozporządzenia w sprawie ochrony przeciwpożarowej, polegające na składowaniu materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji (na korytarzu II piętra przy Sali kameralnej stwierdzono znaczne ilości krzeseł) oraz składowaniu materiałów palnych w pomieszczeniach technicznych (stwierdzono składowania znacznej ilości krzeseł w przestrzeni pomieszczenia podkanału oraz w dwóch kanałach technicznych przylegających do podkanału na poziomie – 2).

Dyrektor Opery wyjaśniła, że „ (...) W odpowiedzi nakaz podjęto następujące czynności: poinformowano Kierownictwo Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego o nakazie w zakresie doprowadzenia do pełnej sprawności systemu oddymiania w obiekcie OIFP wraz z przeprowadzeniem prób pożarowych oraz badań potwierdzających prawidłowość jego działania. (...) W dniu 23 września br. Sejmik Województwa Podlaskiego udzielił dotacji celowej w wysokości 500 000 zł na rozpoczęcie modernizacji obiektu w zakresie o którym mowa w nakazie Straży Pożarnej. (...) Dyrekcja podjęła czynności techniczne i organizacyjne w celu usunięcia składowanych materiałów palnych z pomieszczeń technicznych i z dróg komunikacji ogólnej.(...) Odnosnie składowania materiałów palnych (krzesła dla widzów Sali Kameralnej i pracowników orkiestry korytarz na I piętrze), które zostały ustawione tymczasowo w ciągach komunikacyjnych oraz w przestrzeni dwóch podkanałów są krzesłami roboczymi, które na bieżąco są wykorzystywane na widowni i w orkiestronie. Ciągi komunikacyjne jak i podkanały są wykorzystywane jako przestrzeń robocza, a nie magazynowa. Wykonując nakaz Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej poleciłam składowanie krzeseł każdorazowo w pomieszczeniach magazynowych w przeciwległej części obiektu. Nieprawidłowości powstały z powodu braku magazynów podręcznych jak i specyfiki organizacji pracy artystycznej (spektakle sceniczne)”. (akta kontroli str. 1049-1062)

3. W Operze nie zapewniono w pełnym zakresie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w obszarze dostępności architektonicznej, jak i dostępności informacyjno-komunikacyjnej, w szczególności:
- wbrew wymogom art. 6 ust. 1 lit. b ustawy o zapewnieniu dostępności w budynku nie zainstalowano urządzeń lub zastosowano środków technicznych i rozwiązań architektonicznych, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych;
 - wbrew wymogom art. 6 ust. 1 lit. c tej ustawy nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy;
 - nie zapewniono obsługi z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy o języku migowym lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje oraz nie zainstalowano urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących,
 - w miejscach, w których następuje zmiana poziomu podłogi nie zastosowano rozwiązań technicznych, plastycznych lub innych sygnalizujących tę różnicę wbrew wymogom § 306 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków.

Dyrektor Opery wyjaśniła, że „W latach 2022-2025 podjęłam decyzję o poprawie dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez rozszerzenie zakresu obowiązków przy organizacji i realizacji wydarzeń dla Koordynatorów ds. nadzoru i zabezpieczenia BHP IPPOŻ., którzy sprawują indywidualną opiekę i nadzór nad osobami ze szczególnymi potrzebami od chwili wejścia i wyjścia z instytucji. Ponadto w 2023 roku przeszkolono jedną pracownicę z biura obsługi widza w zakresie języka migowego, ale niestety w 2024 roku zrezygnowała z pracy. Informuję, że w 2024 roku podjęliśmy decyzję o przystąpieniu do programu „FENIKS” dla kultury w celu pozyskania środków finansowych m.in. na realizację dostępności do obiektu (...). Projekt do programu unijnego aplikujemy 30 września 2025 r. Ponadto zlecono audyt dostępności na potrzeby programu oraz przystosowano miejsca parkingowe dla osób ze szczególnymi potrzebami.”

(akta kontroli str.1049-1062)

4. Dyrektor Opery nie podjęła działań wobec nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku Okresowej analizy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy z dnia 20 grudnia 2024 r.

Dyrektor Opery wyjaśniła, że „Od chwili objęcia stanowiska Dyrektora OIFP (....) podejmuję wszelkie możliwe działania i czynności, które mają na celu zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy pracowników, kooperantów oraz widzów naszej instytucji (.....) Informuję, że na początku każdego roku kalendarzowego wspomniane analizy są prezentowane przez Kierownika Służby BHP oraz szczegółowo omawiane w celu likwidacji zidentyfikowanych zagrożeń z poleceniem ich usunięcia. Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że z chwilą objęcia stanowiska Dyrektora – Opera i Filharmonia Podlaska zatrudniała specjalistę ds. BHP jedynie na pół etatu i pomimo obowiązującego prawa nie była powołana Służba BHP. Wieloletnie opóźnienia w realizacji zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy

spowodowały napięcie spraw do wyjaśnienia i realizacji. Analizy stanu BHP w latach 2022-2025 w zakresie badanych zagadnień zostały wyjaśnione i zrealizowane częściowo ze względu na przyczyny techniczne lub możliwości budżetowe instytucji". (akta kontroli str. 1047-1062)

OCENA CZĄSTKOWA

W OIFP podejmowano działania dla zapewnienia należytego utrzymania i bezpiecznego użytkowania obiektu użyteczności publicznej, jednak nie zawsze były one skuteczne i realizowane prawidłowo. Obiekt poddawano kontrolom w ustawowo przewidzianych okresach. Wykonanie okresowych kontroli stanu technicznego obiektu powierzano osobom posiadającym stosowne uprawnienia. Cyklicznie i terminowo, za wyjątkiem przeglądu wentylacji mechanicznej i systemu klimatyzacji, dokonywano przeglądów instalacji i urządzeń Opery. Obiekt wyposażono w wymagane urządzenia przeciwpożarowe, których sprawność potwierdzano podczas cyklicznie realizowanych przeglądów. Wyjątek stanowił system oddymiania, którego sprawność została zakwestionowana w grudniu 2024 roku w Okresowej analizie stanu BHP, a następnie w czerwcu 2025 roku podczas przeglądu systemu, co potwierdziła kontrola Komendy Miejskiej PSP w Białymstoku przeprowadzona na zlecenie NIK. Ostatnie praktyczne sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji z obiektu przebiegło sprawnie i bez uwag, jednak podczas ww. kontroli PSP stwierdzono nieprawidłowości polegające na składowaniu materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji oraz w pomieszczeniach technicznych. Obiekt wyposażono we właściwie wyposażone apteczki i trzy sprawne defibrylatory. Opera, pomimo posiadania wielu udogodnień, nie była w pełni dostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski
1. Zrealizowanie wniosków po kontroli PINB i niedopuszczanie do braku wymaganych przeglądów instalacji i urządzeń.
 2. Zrealizowanie wniosków po kontroli PSP i zapewnienie na bieżąco dbałości o infrastrukturę przeciwpożarową i drożność dróg ewakuacji.
 3. Podjęcie działań w celu zapewnienia w pełnym zakresie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w obszarze dostępności architektonicznej, jak i dostępności informacyjno-komunikacyjnej.
 4. Zapewnienie bieżącego reagowania na wyniki okresowych analiz BHP.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 17 października 2025 r.

Kontroler
Agata Ciupa

Doradca prawny
/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku

Dyrektor

Janusz Pawelczyk
/podpisano elektronicznie/